

Προστασία και Ανάδειξη Πολιτιστικών Πόρων

Η έννοια της Αυθεντικότητας

Η διαχρονική εξέλιξη των αντιλήψεων περί "αυθεντικότητας"
και η αντιμετώπιση των κέντρων των ευρωπαϊκών πόλεων

Νίκος Χ. Σαμαράς Λέκτορας Π.Θ.

nxsamaras@uth.gr

διάλεξη μέσω τηλεδιάσκεψης στο μάθημα "Διαχείριση Πολιτισμικής Κληρονομιάς και Τοπίου"
του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας
Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
"Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού", 19/3/2020

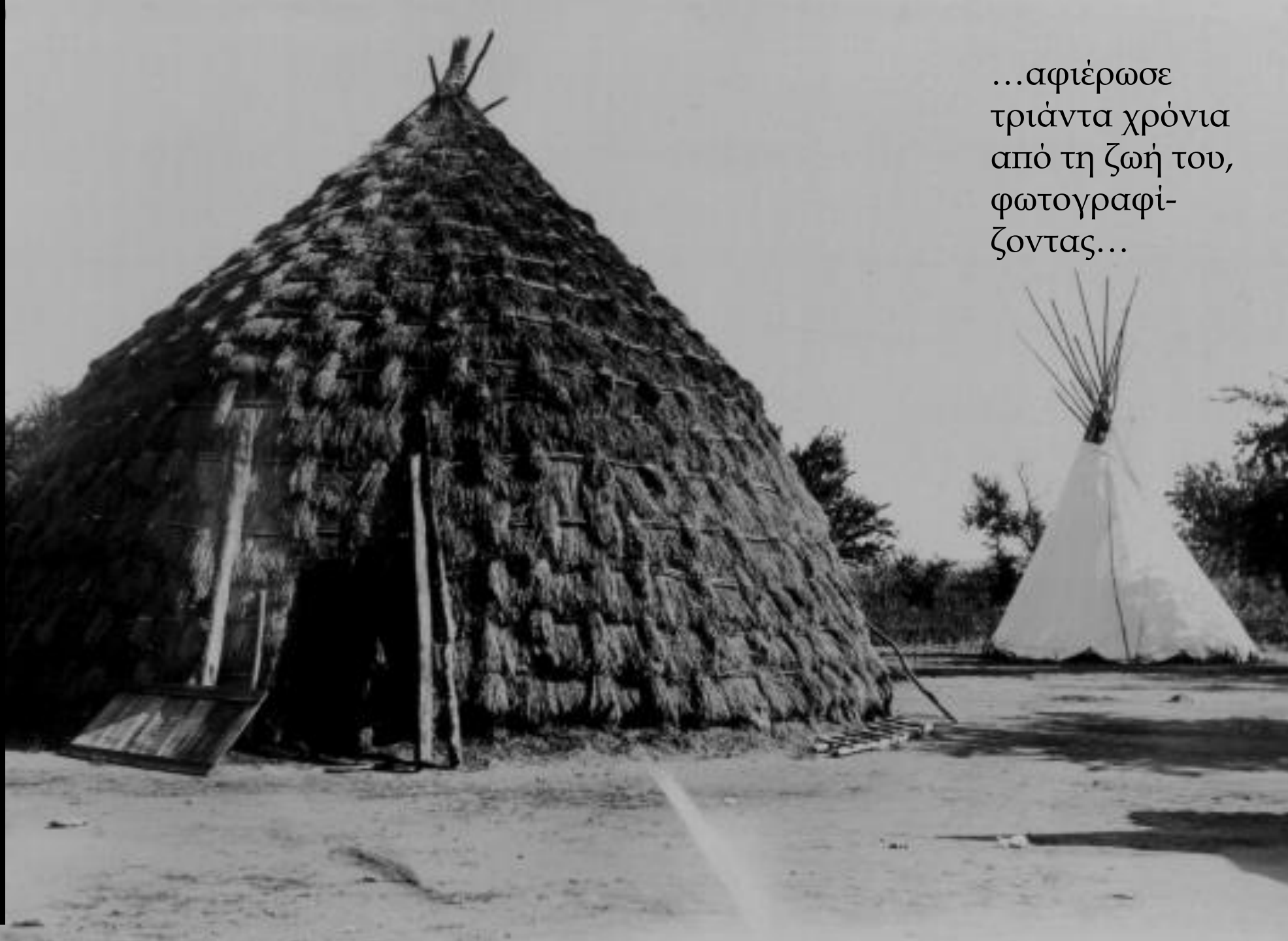

ΙΣΤΟΡΙΑ 1^Η

Ο Αμερικανός
φωτογράφος
Έντουαρντ Σέριφ
Κέρτις γεννήθηκε
το 1868 και
πέθανε το 1952.

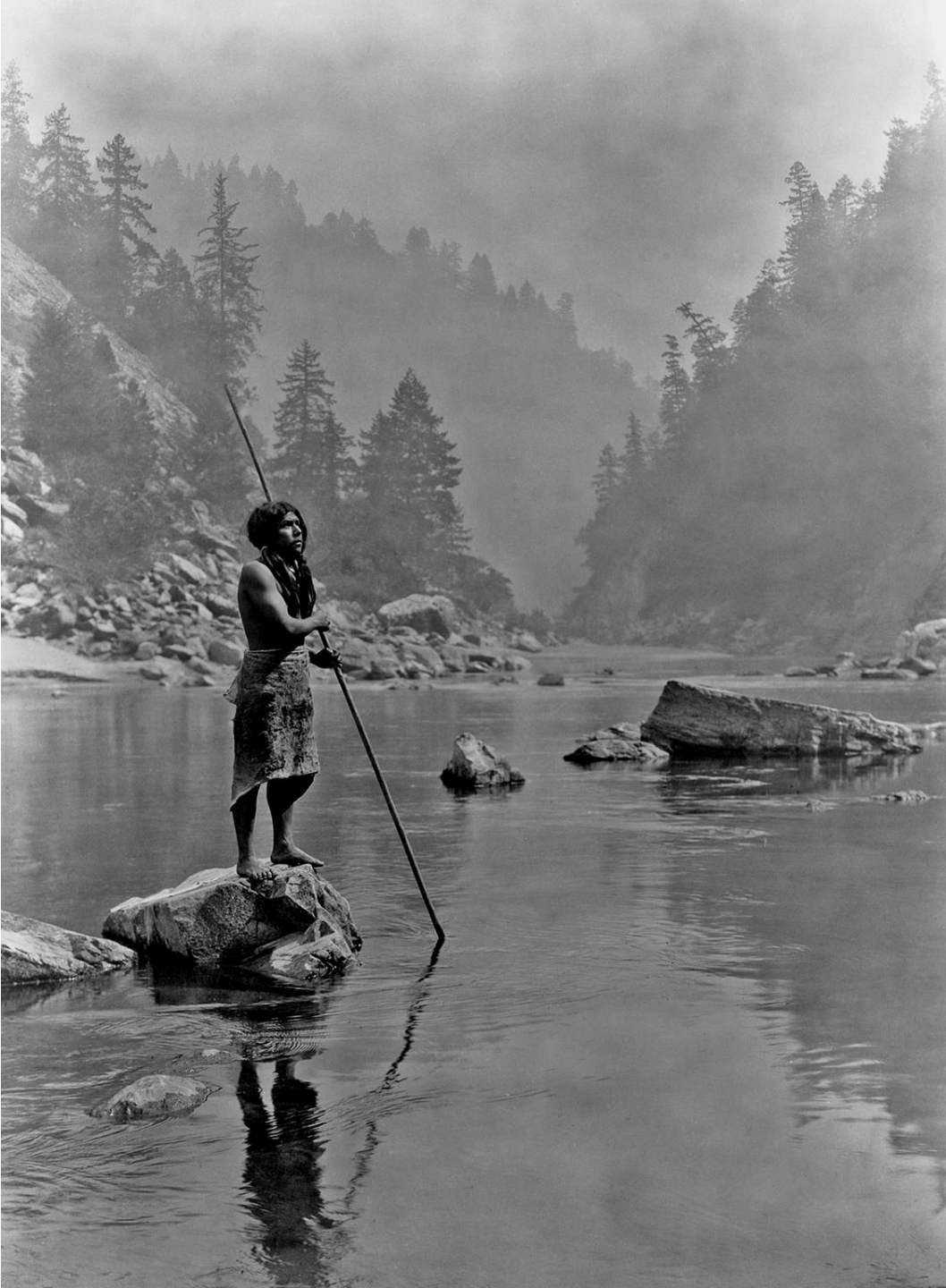
Έχοντας
αποφασίσει να
καταγράψει
την ιστορία,
την πνευματική
ζωή και τον
πολιτισμό των
αυτοχθόνων
αμερικανικών
φυλών, που
ζούσαν στα
δυτικά του
Μισισιπή...

...αφιέρωσε
τριάντα χρόνια
από τη ζωή του,
φωτογραφί-
ζοντας...

...μια ευρεία γκάμα
θεμάτων: πορτρέτα
αρχηγών φυλών ή
απλών Ινδιάνων,
τελετουργίες και
ενδυμασίες, ήθη και
έθιμα, ως την
καταγραφή
παραδοσιακών
κομμώσεων...

...σκηνές καθημερινής
και οικογενειακής
ζωής, κυνηγιού ή
ψαρέματος...

...αλλά και τύπους
ινδιάνικης κατοικίας.

*«Ο θάνατος κάθε ηλικιωμένου άνδρα ή γυναίκας
σημαίνει την εξαφάνιση μιας παράδοσης...»*

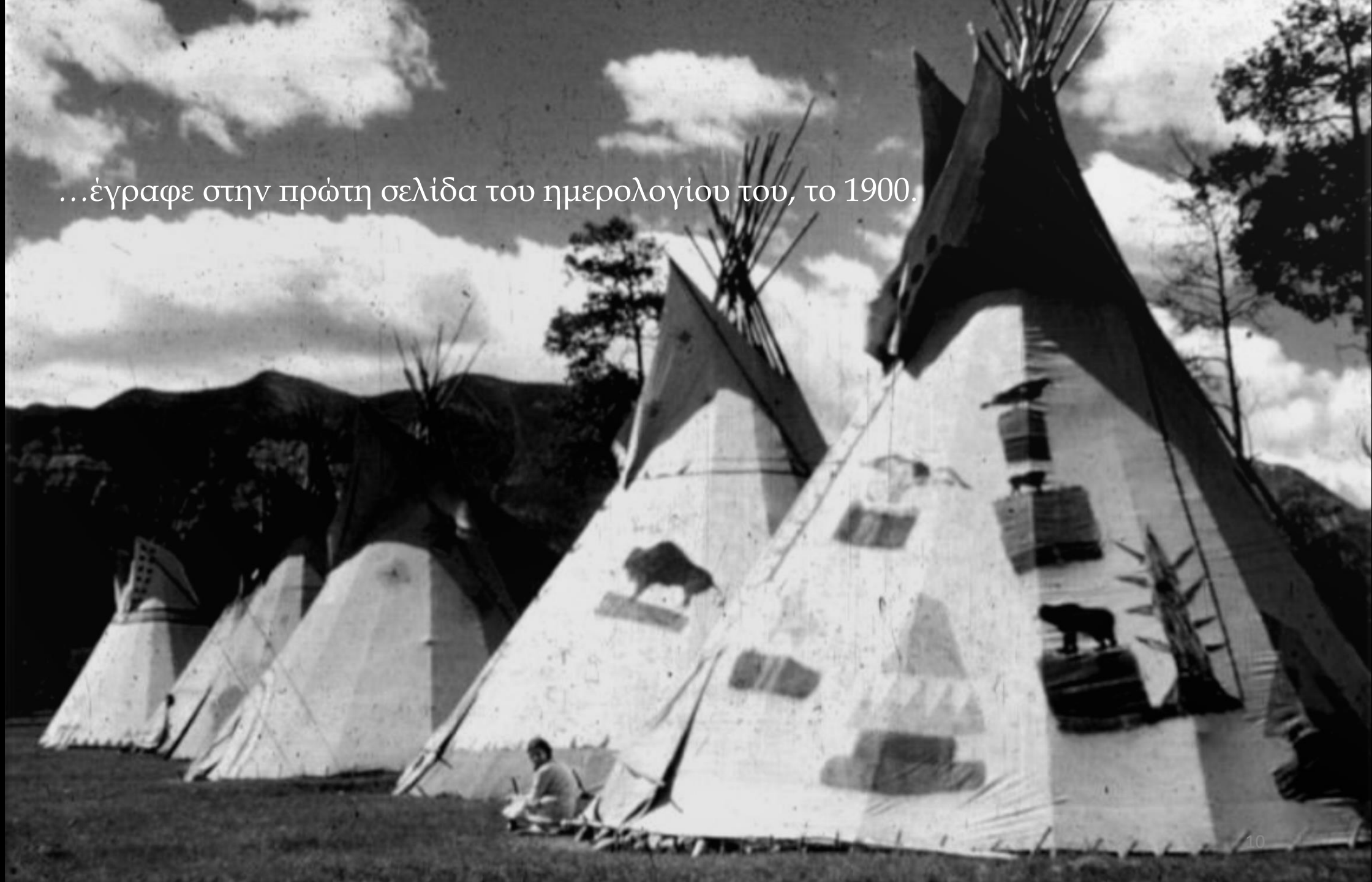

...Συνεπώς οι πληροφορίες για μία από τις πιο σημαντικές φυλές της ανθρωπότητας πρέπει να συγκεντρωθούν αμέσως, αλλιώς η ευκαιρία θα χαθεί για πάντα»...

...έγραφε στην πρώτη σελίδα του ημερολογίου του, το 1900.

*«Προσπαθείς να κλέψεις
κάτι που δεν υπάρχει» του
είχε πει κάποτε ένας
ινδιάνος διερμηνέας...*

...με σαφή δυσπιστία
για το αν η στιγμιαία
εικόνα μπορεί να
διασώσει κάτι από μια
μακραίωνη παράδοση.

ΙΣΤΟΡΙΑ 2^Η

Ο Ιάπωνας συγγραφέας Τζουνιτσιρο Τανιζάκι γεννήθηκε το 1886, στην καρδιά της παλιάς πόλης του Τόκιο. Έζησε ως τα 37 του χρόνια στη συνοικία Γιοκοχάμα, όπου έμεναν οι ξένοι, εκείνη την εποχή, μετά το άνοιγμα της χώρας στη Δύση, που σημειώθηκε το 1868.

Την 1η Σεπτεμβρίου του 1923, τη μέρα που ο μεγάλος σεισμός κατέστρεψε το Τόκιο και τη Γιοκοχάμα, ο Τανιζάκι βρισκόταν στην εξοχή κι η πρώτη του αντίδραση, όπως έγραψε αργότερα...

...πριν ακόμη
ανησυχήσει για την
οικογένειά του, ήταν
μια χαρούμενη σκέψη:
*«Τώρα θα κάνουν επί
τέλους το Τόκιο μια πόλη
όπως πρέπει»...*

(東京大震火災之實況)

八階より折れ崩れたる淺草十二階

...μια σκέψη που πρέπει να συμμερίστηκαν τότε πολλοί γνήσιοι γόννοι της τάξης των εμπόρων του Τόκιο, μιας και τους γοήτευαν τα δυτικά πρότυπα.

Η εγκατάστασή του, μετά το μεγάλο σεισμό, στην επαρχιώτικη Οσάκα, μια πόλη ακόμη ανέγγιχτη από ξένες επιδράσεις, σηματοδοτεί τη μεγάλη στροφή του Τανιζάκι στις παραδοσιακές αξίες και τα αισθητικά ιδεώδη της Ιαπωνίας.

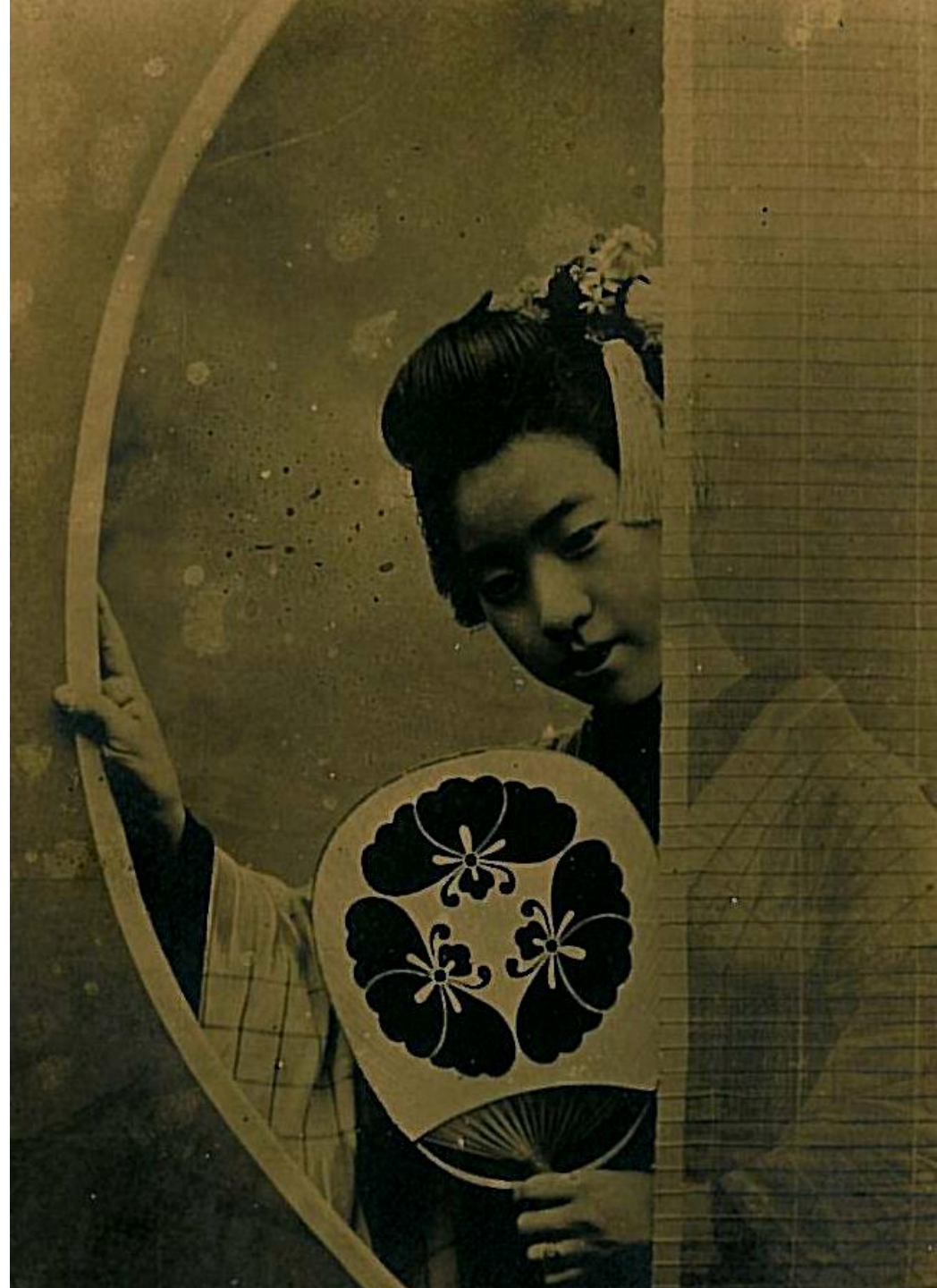
Δέκα χρόνια μετά,
το 1933, γράφει το
πολύ ενδιαφέρον
δοκίμιό του, με τον
τίτλο «Εγκώμιο της
Σκιάς»...

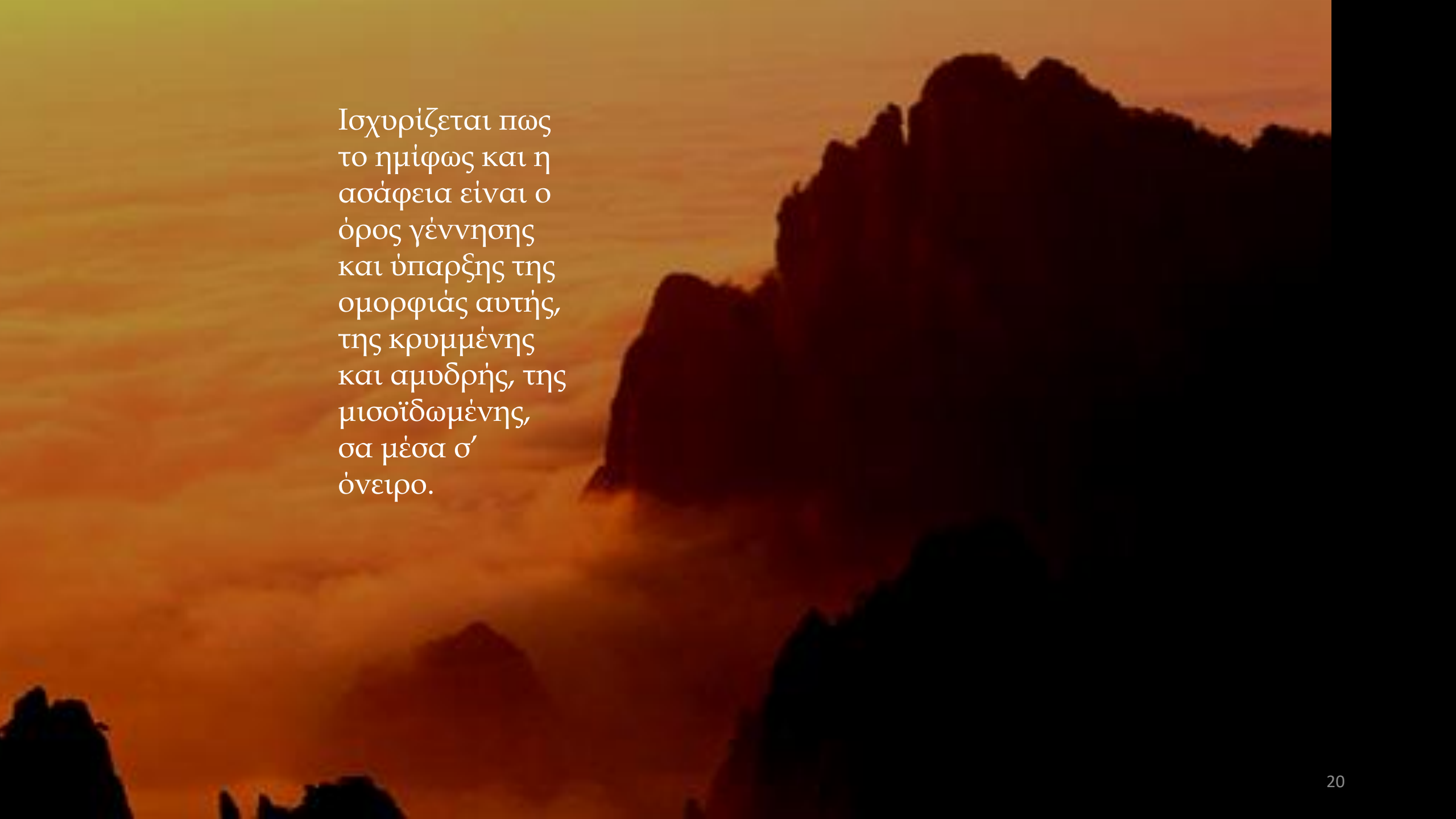
TANIZAKI
ΤΟ ΕΓΚΩΜΙΟ ΤΗΣ ΣΚΙΑΣ

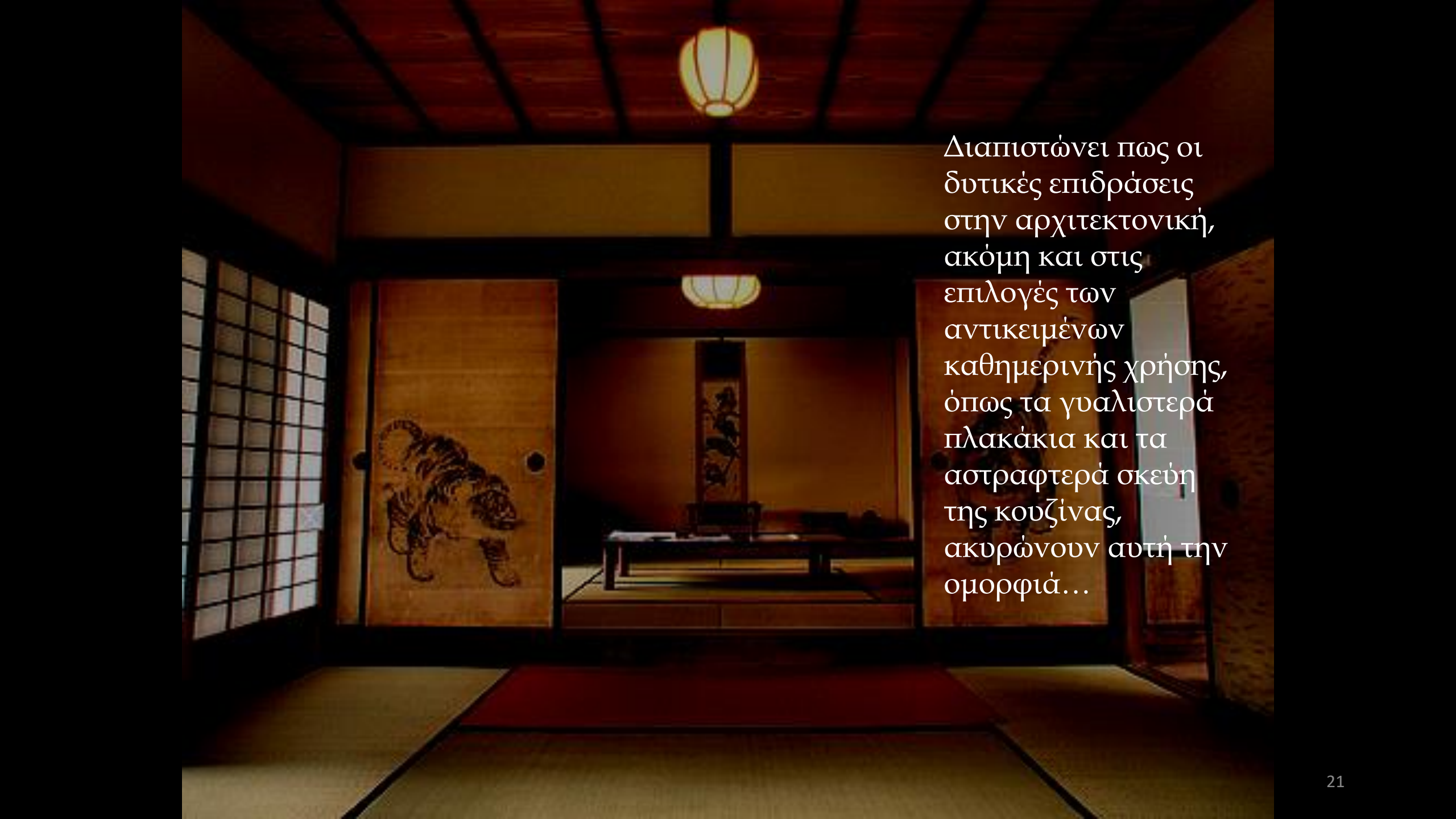
ΑΓΡΑ

...όπου
“ανακαλύπτει” πως
η φύση της
ομορφιάς στη
γιαπωνέζικη
καθημερινότητα,
τέχνη και
αρχιτεκτονική, είναι
εκείνη της σκιάς και
της ομιχλώδους
ατμόσφαιρας.

Ισχυρίζεται πως
το ημίφως και η
ασάφεια είναι ο
όρος γέννησης
και ύπαρξης της
ομορφιάς αυτής,
της κρυμμένης
και αμυδρής, της
μισοϊδωμένης,
σα μέσα σ'
όνειρο.

A photograph of a traditional Japanese interior. The room features a tatami floor with a red rectangular mat in the foreground. In the background, there is a low wooden table (kyozukue) and a sliding door (shoji) with a painting of a tiger. The ceiling is made of dark wood with a central lantern. The lighting is warm and ambient.

Διαπιστώνει πως οι δυτικές επιδράσεις στην αρχιτεκτονική, ακόμη και στις επιλογές των αντικειμένων καθημερινής χρήσης, όπως τα γυαλιστερά πλακάκια και τα αστραφτερά σκεύη της κουζίνας, ακυρώνουν αυτή την ομορφιά...

...αφού, αντανακλώντας το φώς, το αναπαράγουν, το πολλαπλασιάζουν, σβήνοντας έτσι τη μαγεία και την εσωτερικότητα των πραγμάτων.

Η παραδοσιακή
αρχιτεκτονική της
Ιαπωνίας, με την
υπαινικτική της
γοητεία και τη
μυστική δύναμή
της, μας βυθίζει σε
περισυλλογή και
ποιητική ελευθερία.

Αντίθετα η
δυτική ομορφιά
πρέπει να μας
επιβληθεί
ολοκληρωτικά,
χωρίς
δυνατότητα
αμφισβήτησης,
μέσα στην
κυριαρχία του
φωτός.

Στο νοσταλγικό του αυτό δοκίμιο, το εγκώμιο του μισοσκόταδου, της καπνισμένης και θαμπής πατίνας, που αποκτούν τα πράγματα με το πέρασμα του χρόνου...

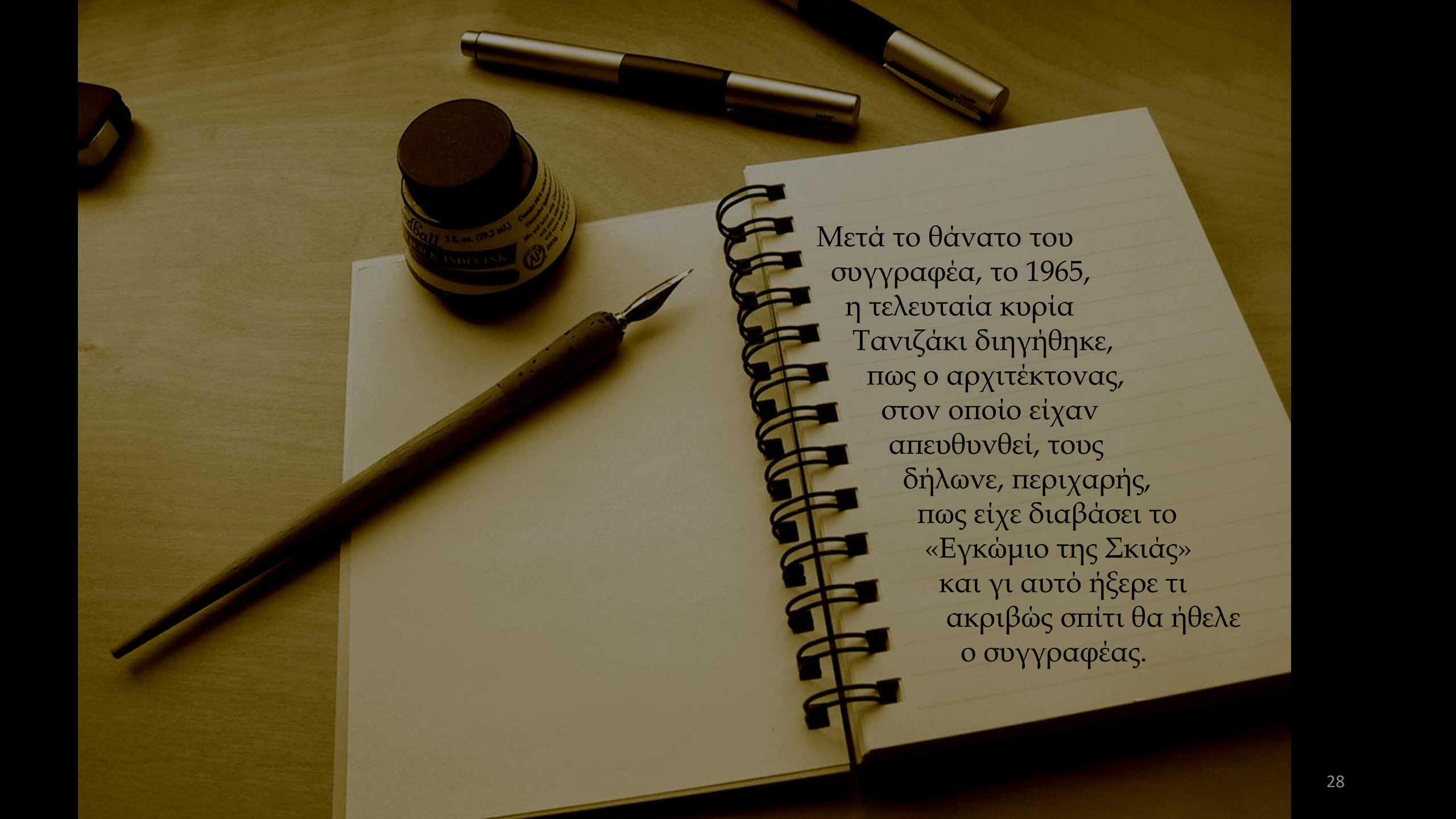

...ο Τανιζάκι εκφράζει το θαυμασμό του για την παραδοσιακή γιαπωνέζικη αρχιτεκτονική, με τις επικλινείς στέγες και τα χαμηλωμένα γείσα, που αποκόπτουν το φως από το εσωτερικό...

...με τα
λακαρισμένα
έπιπλα,
ελκυστικά
μονάχα μέσα σ'
ένα ελάχιστα
φωτισμένο
δωμάτιο.

A photograph of a desk with various writing instruments. In the foreground, a fountain pen with a wooden barrel and a silver nib lies diagonally. To its right is a spiral-bound notebook with a page of text. Above the fountain pen is a small, dark ink bottle with a white label that includes the word 'Fountain' and 'INK'. In the background, a silver and black ballpoint pen and a black pen cap are visible on a light-colored wooden surface.

Μετά το θάνατο του
συγγραφέα, το 1965,
η τελευταία κυρία
Τανιζάκι διηγήθηκε,
πως ο αρχιτέκτονας,
στον οποίο είχαν
απευθυνθεί, τους
δήλωνε, περιχαρής,
πως είχε διαβάσει το
«Εγκώμιο της Σκιάς»
και γι αυτό ήξερε τι
ακριβώς σπίτι θα ήθελε
ο συγγραφέας.

Στη συνέχεια έμενε κυριολεκτικά εμβρόντητος, όταν ο Τανιζάκι του ξεκαθάριζε «πως σ' ένα τέτοιο σπίτι δε θα μπορούσε ποτέ να ζήσει!»...

ΙΣΤΟΡΙΑ 3^Η

Ξημέρωνε στο Βερολίνο κι οι εφημερίδες με τα νέα για την εξέλιξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου είχαν ήδη μοιραστεί στα σπίτια, από τους πρωινούς εφημεριδοπώλες.

Η κυρία Έλσα
μάτια περιμένε
για δέκατη
τέταρτη μέρα τον
άντρα της να
κατέβει για
πρωινό.

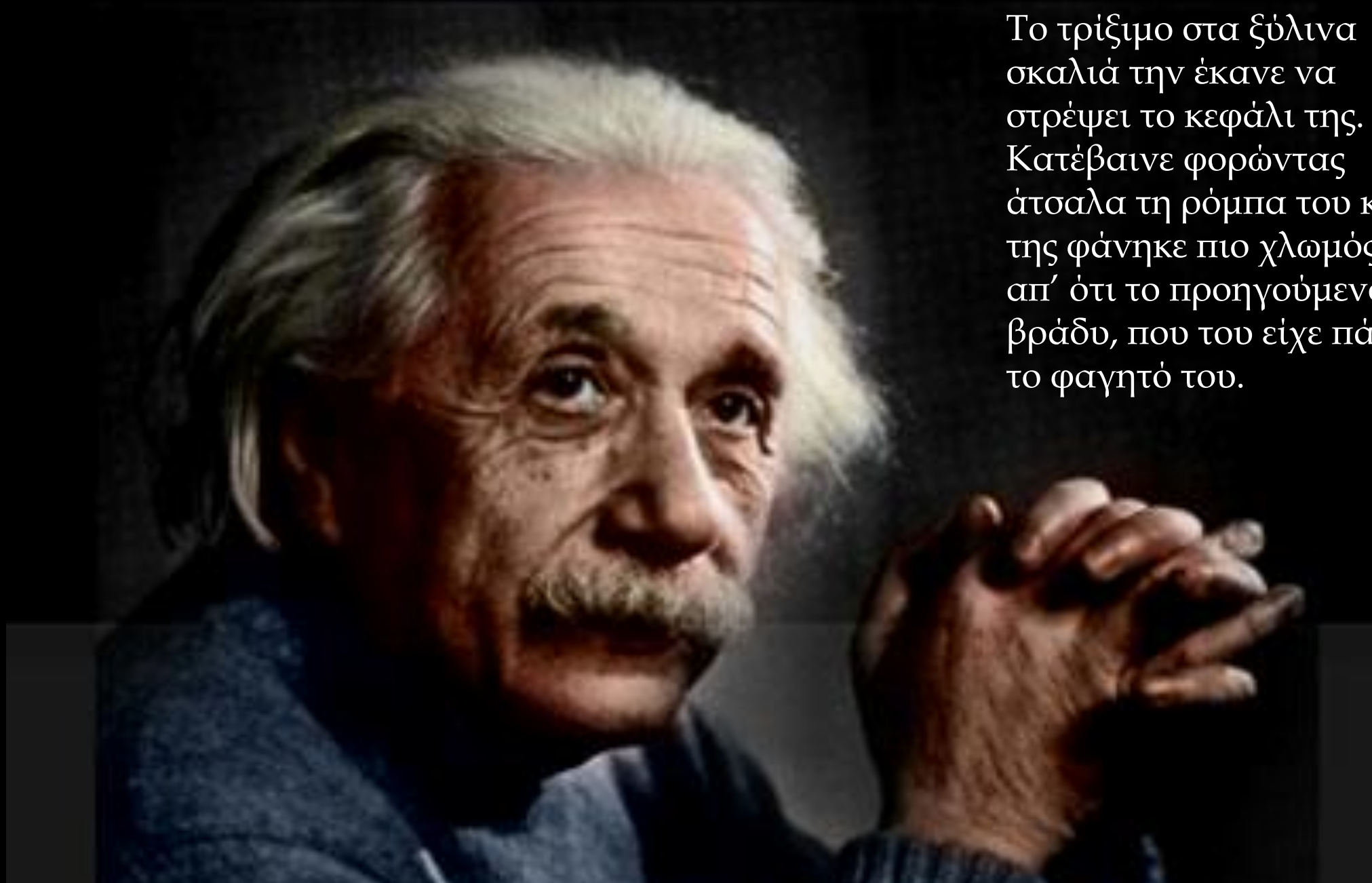

Ήταν πριν δύο
βδομάδες, που
συνέβη κάτι
τέτοιο για
τελευταία φορά,
κι ήταν τότε που
της δήλωσε, με
κείνη τη
γνώριμη λάμψη
στα μάτια του:
*«Έχω μια
θαυμάσια ιδέα, μια
εξαίσιμη ιδέα!».*

Είχε καθίσει
στο πιάνο,
παίζοντας
μουσική και
κάπου - κάπου
γράφοντας
κάτι σ' ένα
κομμάτι χαρτί,
για μισή ώρα
περίπου.
Κατόπιν
ανέβηκε στο
πάνω πάτωμα
κι έκτοτε έμεινε
εκεί.

Το τρίξιμο στα ξύλινα
σκαλιά την έκανε να
στρέψει το κεφάλι της.
Κατέβαινε φορώντας
άτσαλα τη ρόμπα του και
της φάνηκε πιο χλωμός
απ' ότι το προηγούμενο
βράδυ, που του είχε πάει
το φαγητό του.

(1)

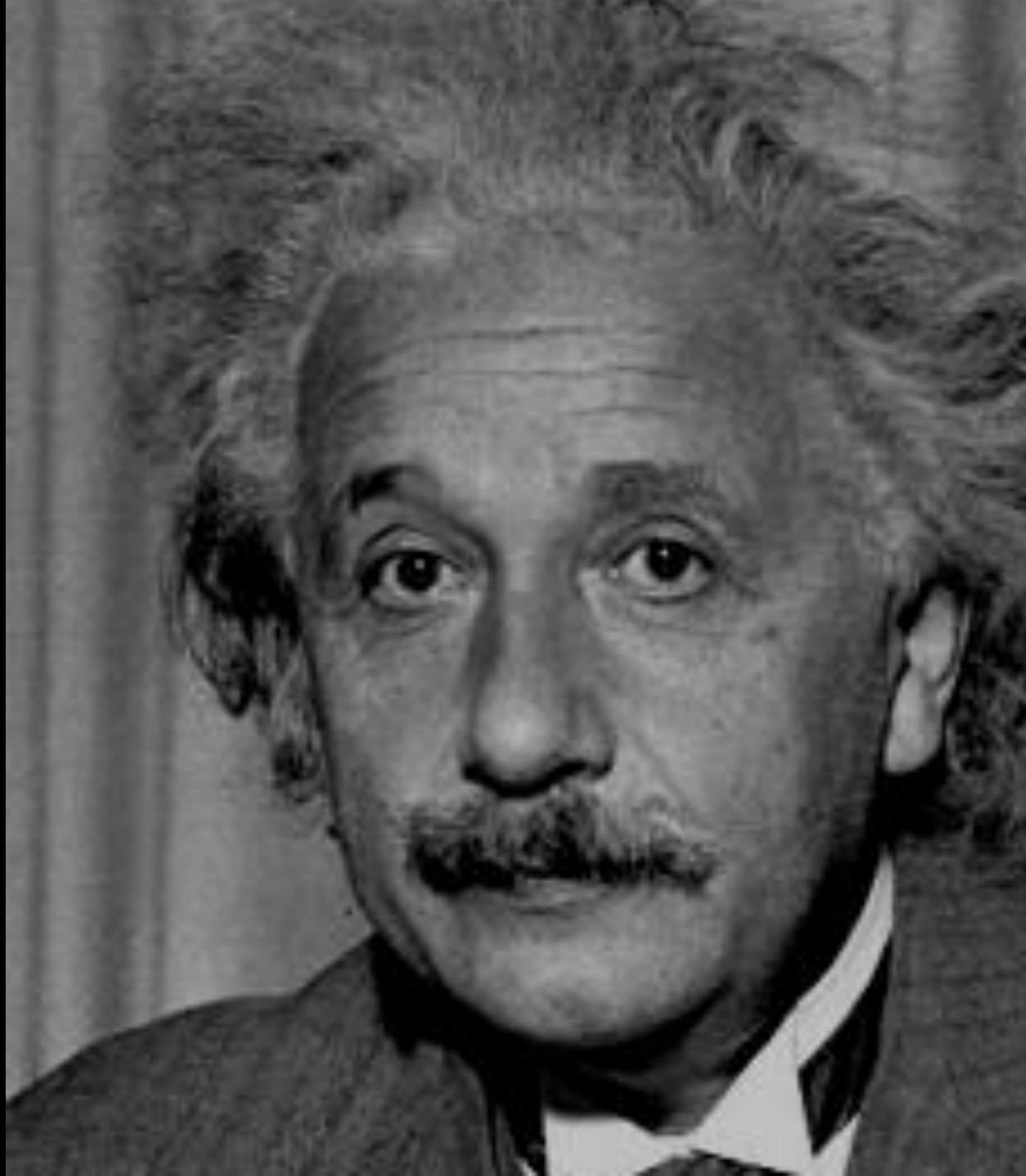
Was ist Relativitätstheorie? 4 f

Dem Ersuchen
der Aufforderung Ihres Mitarbeiters, für die
"Times" etwas über "Relativität" zu schreiben, komme
ich gerne nach. Dem ^{negele} beiden beklagenswerten
Zusammenbruch der früheren regen internationalen
Zusa. Beziehungen der Gelehrten ist mir dies eine
willkommene ^{Gelegenheit} ^{Entschuldigung} meinem Gefühl
der Freude und Dankbarkeit den englischen
Astronomen und Physikern gegenüber auszusprechen.
Es entspricht ganz den grossen ^{und stolzen} Traditionen der wissen-
schaftlichen Arbeit in Ihrem Lande, dass Ihre besten
^{bedeutendsten Forscher} ^{und Wissenschaftler} Ihre wissenschaftlichen Institute
grosse materielle Mittel aufwenden, um eine
Folgerung einer Theorie zu prüfen, die im Lande
Ihrer Freunde während des Krieges vollendet und
publiziert, wenn auch nicht worden ist. Ferner
Wenn es sich bei der Untersuchung des Einflusses

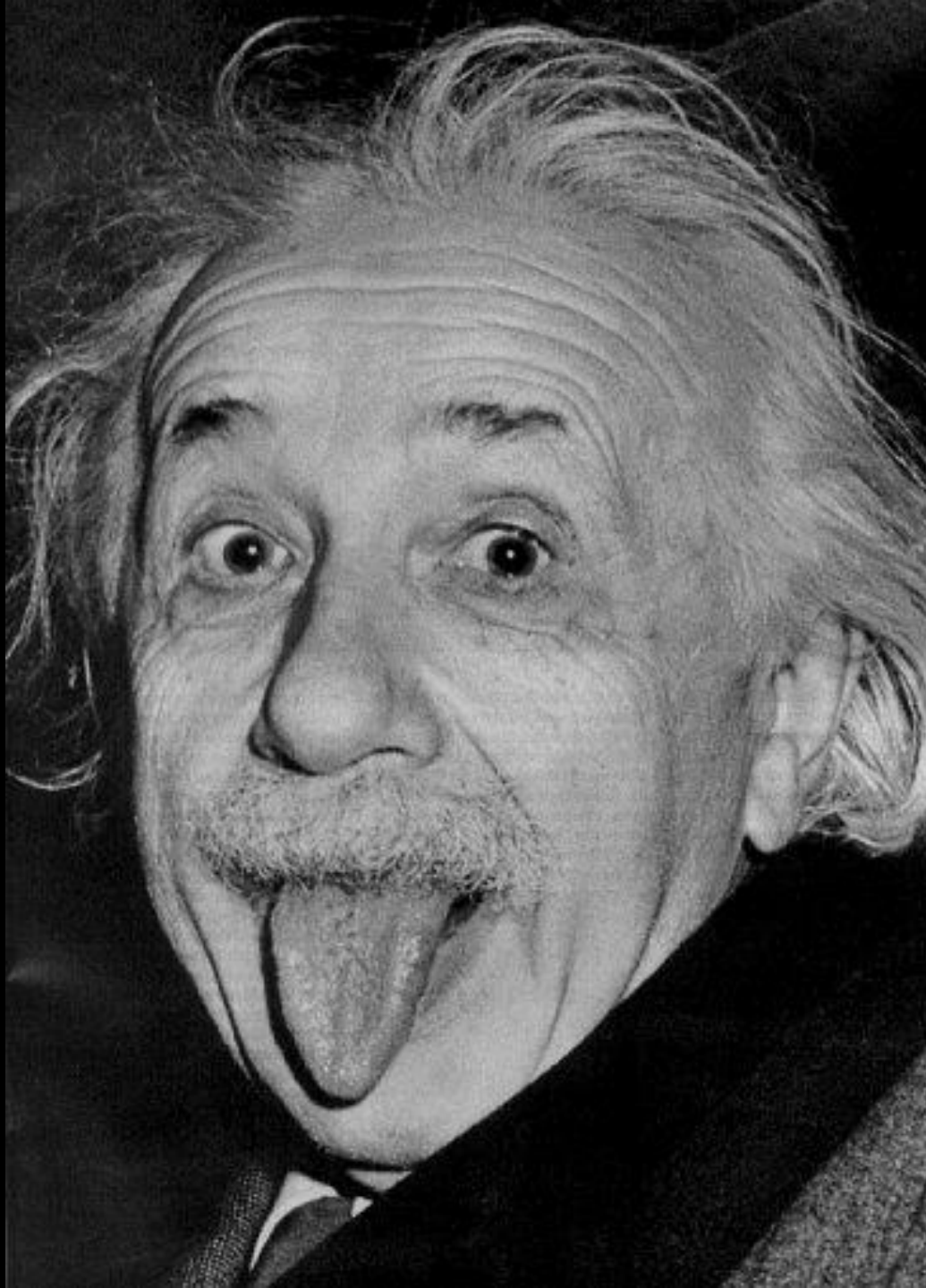
«Αυτό είναι!»
της είπε και της
ακούμπησε
ανακουφισμένος
δυό φύλλα
χαρτιού στο
τραπέζι.
«Για όνομα
του Θεού,
Άλμπερτ, πες μου
τι είναι, μη με
κρατάς σε αγωνία».

Η καημένη
η κυρία Έλσα,
πιστή του
σύντροφος και
υπομονετικός
συμπαραστάτης
στη μοναχική
του διαδρομή,
δεν μπορούσε
να διανοηθεί
πόσο δύσκολο
ήταν αυτό που
ζητούσε.

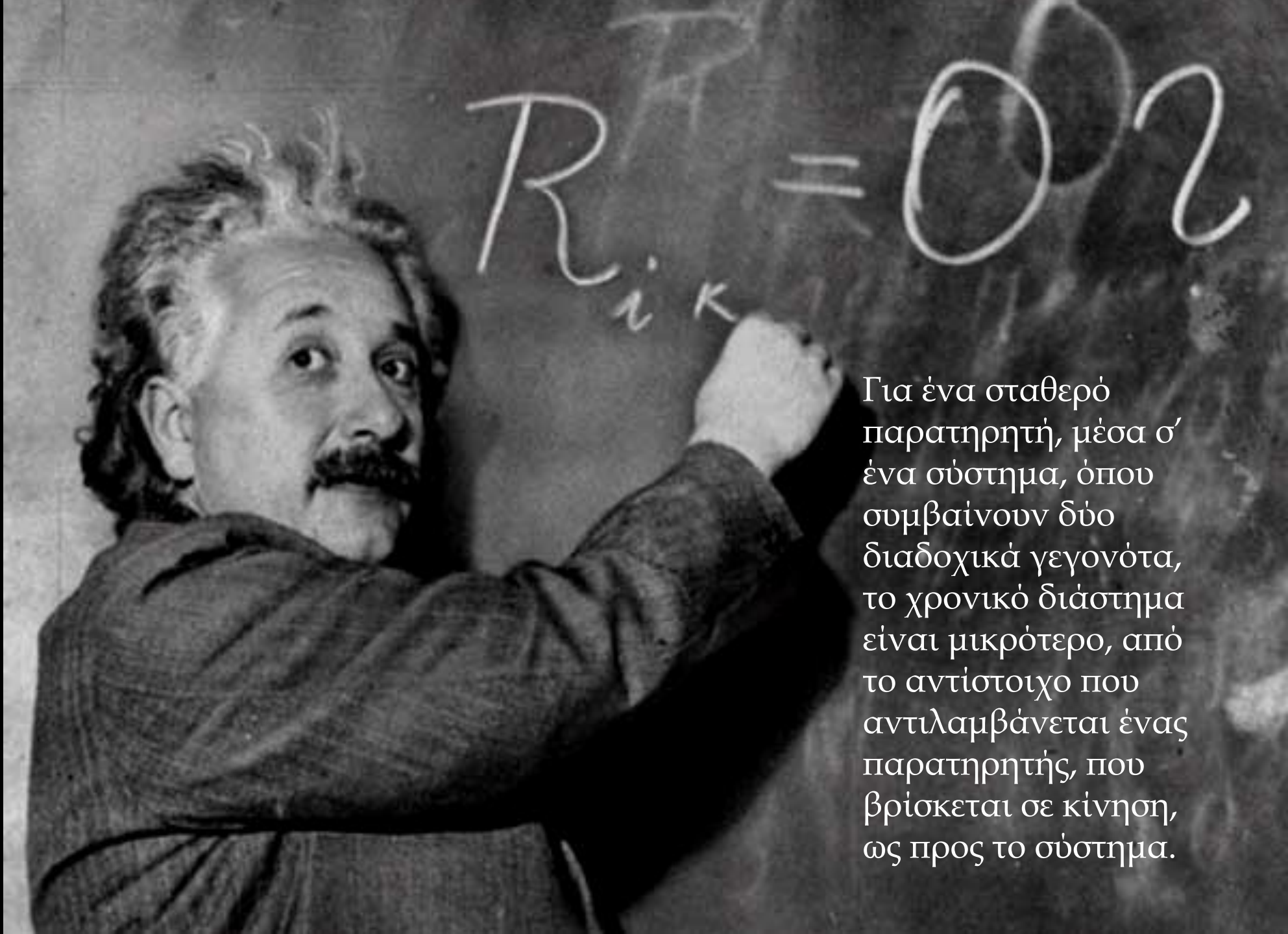
Στα δύο χαρτιά
μπροστά της
υπήρχε συνοπτικά
διατυπωμένη η
γενική θεωρία της
σχετικότητας και μ'
αυτή, ο σύζυγός της
Άλμπερτ Αϊνστάιν,
θα άλλαζε για
πάντα τον τρόπο,
που ο κόσμος,
βασισμένος στην
κλασική φυσική,
αντιλαμβάνονταν
τις έννοιες του
χώρου και του
χρόνου.

Με τη θεωρία της
σχετικότητας, ο
Αϊνστάιν αμφισβητεί
την έννοια του
απόλυτου χρόνου.

Ο χρόνος είναι
έννοια σχετική,
υποκείμενη σε
μεταβολές,
ανάλογα με το
σύστημα
παρατήρησης.

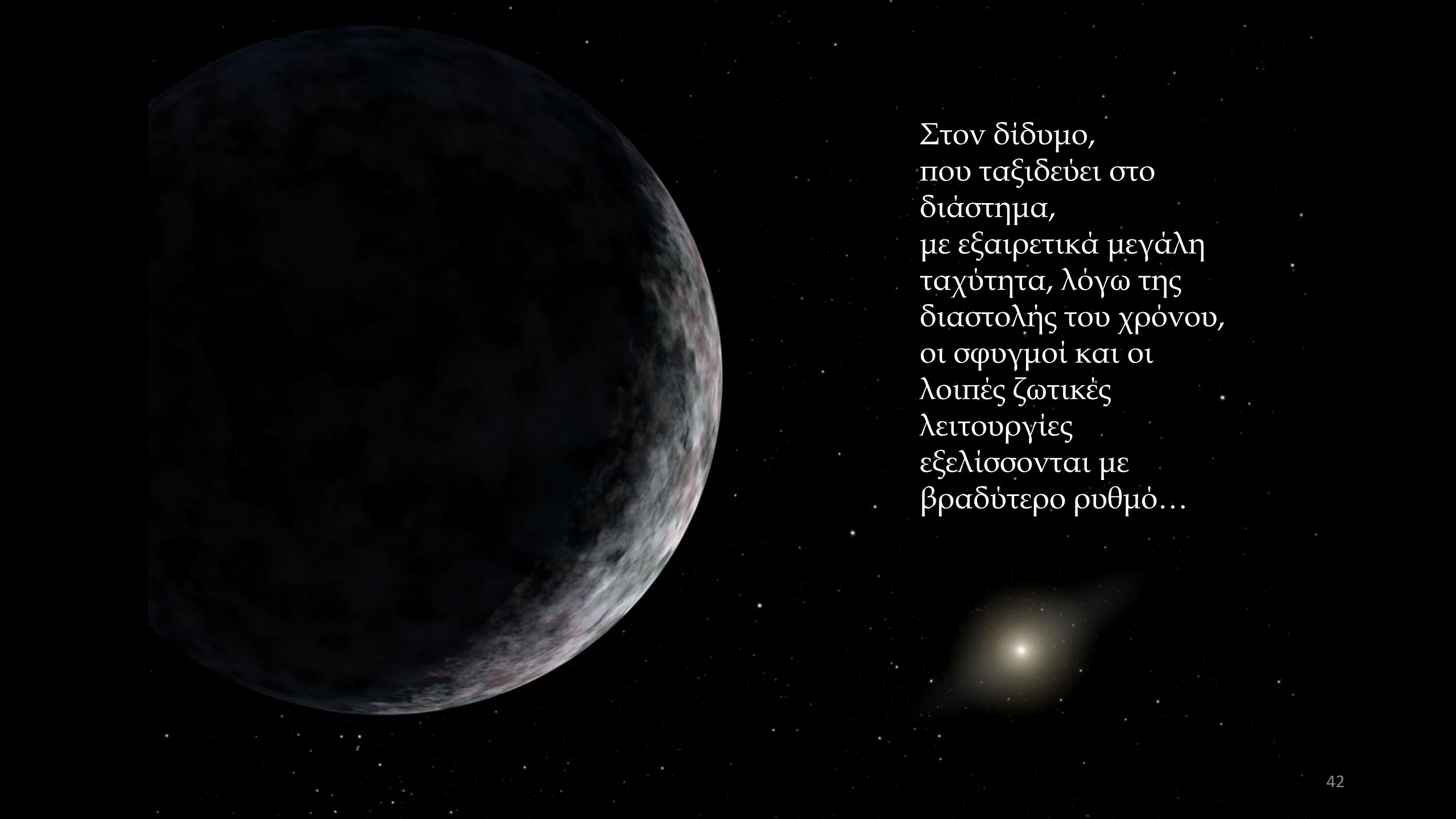

Για ένα σταθερό παρατηρητή, μέσα σ' ένα σύστημα, όπου συμβαίνουν δύο διαδοχικά γεγονότα, το χρονικό διάστημα είναι μικρότερο, από το αντίστοιχο που αντιλαμβάνεται ένας παρατηρητής, που βρίσκεται σε κίνηση, ως προς το σύστημα.

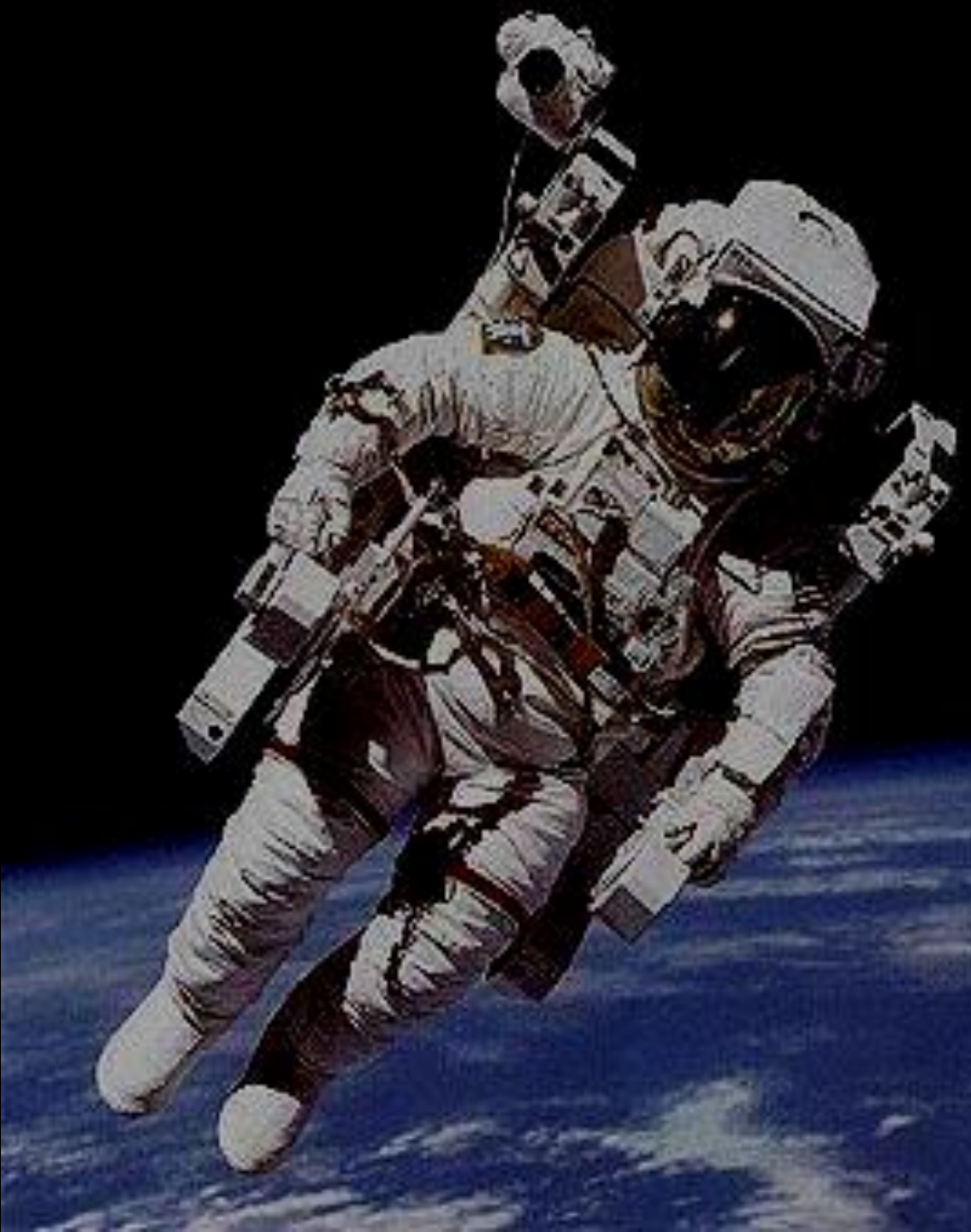

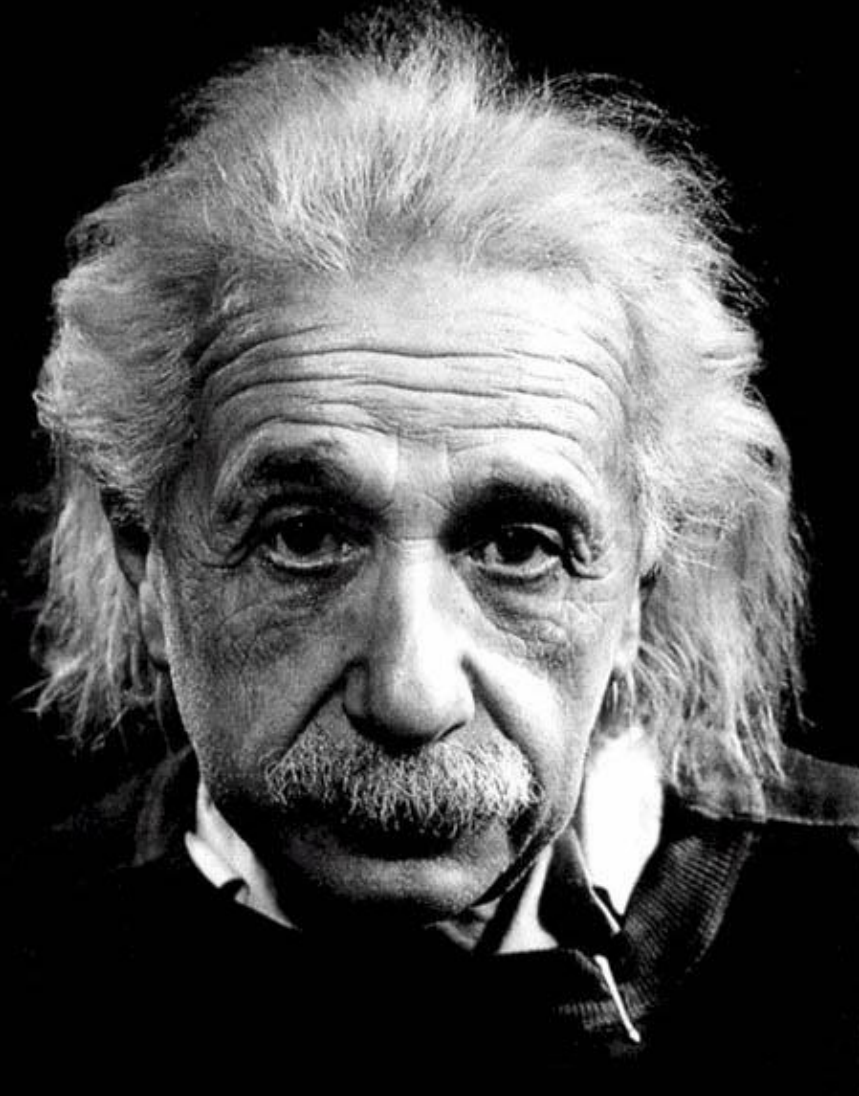
Το φαινόμενο αυτό λέγεται «διαστολή του χρόνου» και σ' αυτό οφείλεται το λεγόμενο «παράδοξο των διδύμων».

Στον δίδυμο,
που ταξιδεύει στο
διάστημα,
με εξαιρετικά μεγάλη
ταχύτητα, λόγω της
διαστολής του χρόνου,
οι σφυγμοί και οι
λοιπές ζωτικές
λειτουργίες
εξελίσσονται με
βραδύτερο ρυθμό...

...με αποτέλεσμα,
όταν ο
αστροναύτης
επιστρέψει, να
είναι νεώτερος
από τον δίδυμο
αδελφό του, που
παρέμεινε στη γη.

Εξ άλλου ο Αϊνστάιν εισάγει την έννοια του χωροχρόνου, ενός χώρου τεσσάρων διαστάσεων, εκτός των τριών που γνωρίζουμε από τον Εκλειδίο χώρο (x, y, z και t). Κάθε ύπαρξη μάζας παραμορφώνει τον χωροχρόνο, τουλάχιστον τοπικά.

Λόγω της επιβράδυνσης του χρόνου, για παράδειγμα, ένας εργαζόμενος στο ισόγειο ενός ουρανοξύστη θα γερνάει πιο αργά από τον δίδυμο αδελφό του που εργάζεται στην κορυφή του κτιρίου.

Η αξία του χρόνου ως προστατευόμενου αγαθού
εμπεριέχεται στην επιγραμματική διατύπωση του
Χίλωνα του Λακεδαιμόνιου: «*χρόνου φείδου*».

Ο χρόνος
είναι χρήμα.
Μια ενέργεια
αποκτά
οικονομικό
νόημα, μόνο
σε συνάρτηση
με το χρόνο.

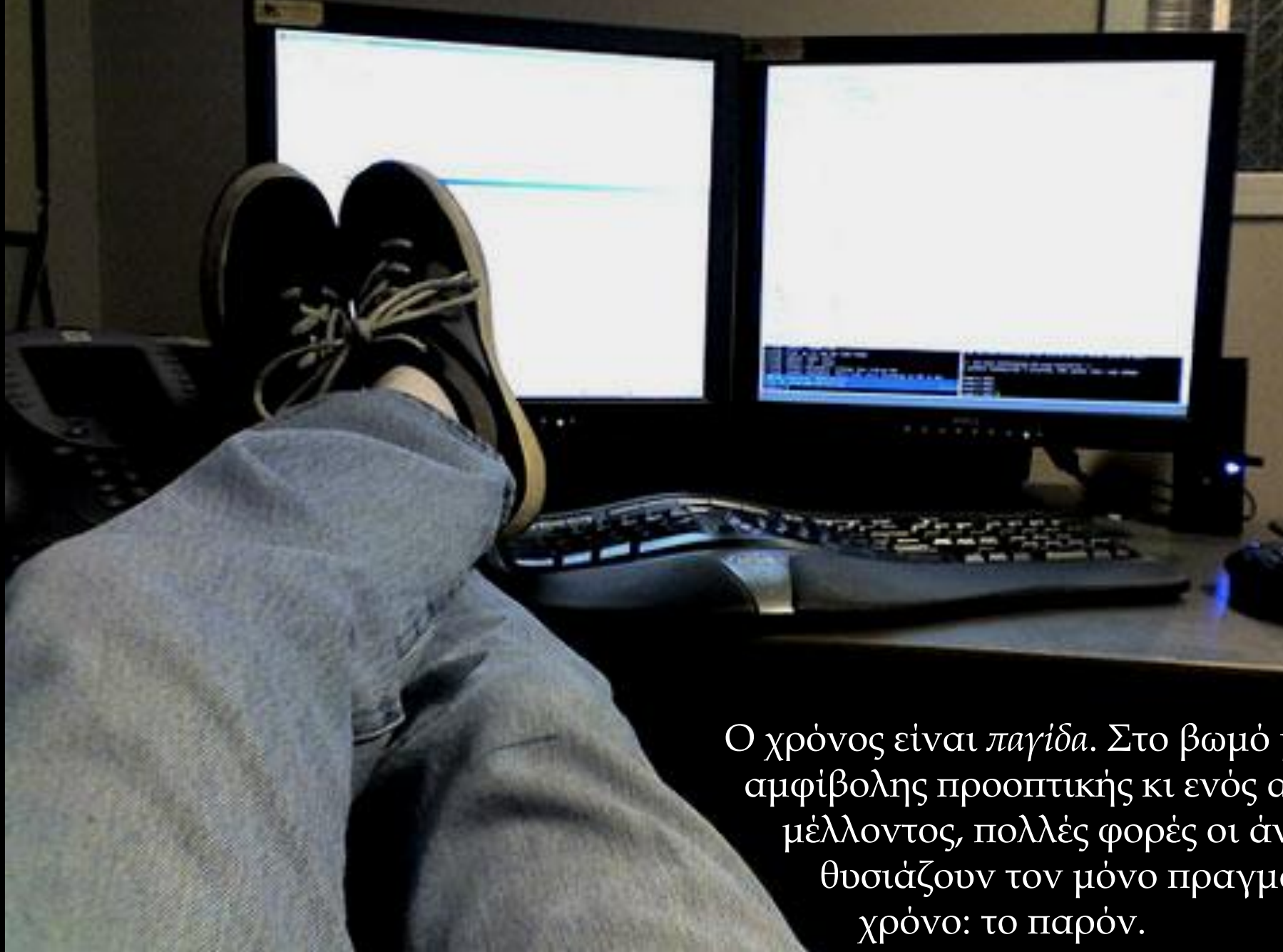
Μια άκαιρη ή
καθυστερημένη
ενέργεια μπορεί να
μειώσει σημαντικά
ή και να ακυρώσει
ολοκληρωτικά τα
αναμενόμενα
οικονομικά οφέλη.

Ο χρόνος είναι
πανδαμάτωρ.
Λειτουργεί σαν
γιατρικό και
παρηγοριά
για μια δυσάρεστη
εξέλιξη, ακόμη και
για μια συμφορά.

Ο χρόνος είναι *παγίδα*. Στο βωμό μιας
αμφίβολης προοπτικής κι ενός αβέβαιου
μέλλοντος, πολλές φορές οι άνθρωποι
θυσιάζουν τον μόνο πραγματικό
χρόνο: το παρόν.

Ο χρόνος έχει...
προσωπικότητα.
Η αμοιβαιότητα και
η ισοτιμία στην
επικοινωνία μας μαζί
του, υπαγορεύει την
ανάγκη να τον
αφήνουμε να
επιδράσει πάνω μας.

Εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, που φανερώνουν τον τρόπο μπροστά στα γηρατειά, οφείλονται στην αδυναμία επικοινωνίας με το χρόνο.

FAUST

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

TRANSLATED BY WALTER ARNDT
EDITED BY CYRUS HAMLIN

A NORTON CRITICAL EDITION
SECOND EDITION

Η αναζήτηση της
αιώνιας νεότητας
ενέπνευσε
αριστουργήματα στην
παγκόσμια λογοτεχνία.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

A TRAGEDY • PART ONE

Faust

A new translation by Martin Greenberg

Είναι στην
κλασική
τραγωδία του
Γκαίτε
«Μεφιστοφελής»,
που ο δόκτωρ
Ιωάννης Φάουστ
πουλάει την
ψυχή του στο
διάβολο,
προκειμένου να
ξαναβρεί τη
νεότητά του.

Κι ο Ντόριαν Γκρέυ του Όσκαρ Ουάιλντ, που κατάφερε να μεταθέσει τη φυσική φθορά του στο «διάσημο» πορτραίτο του, παραμένοντας εκείνος αναλοίωτος στο χρόνο, βίωσε μια ιδιαίτερα βασανιστική ικανοποίηση, μέχρι την τελική λυτρωτική του αυτοχειρία.

Ο χρόνος
νοηματοδοτεί τα
πράγματα.
Ενέργειες εκτός
χρόνου
εμφανίζονται
«ανόητες».

Εξ άλλου η έννοια
του “timing”
(της συγκυρίας)
δίνει διαφορετικό
νόημα σε ενέργειες
και γεγονότα, που
σε άλλο χρόνο
έχουν άλλη
ερμηνεία.

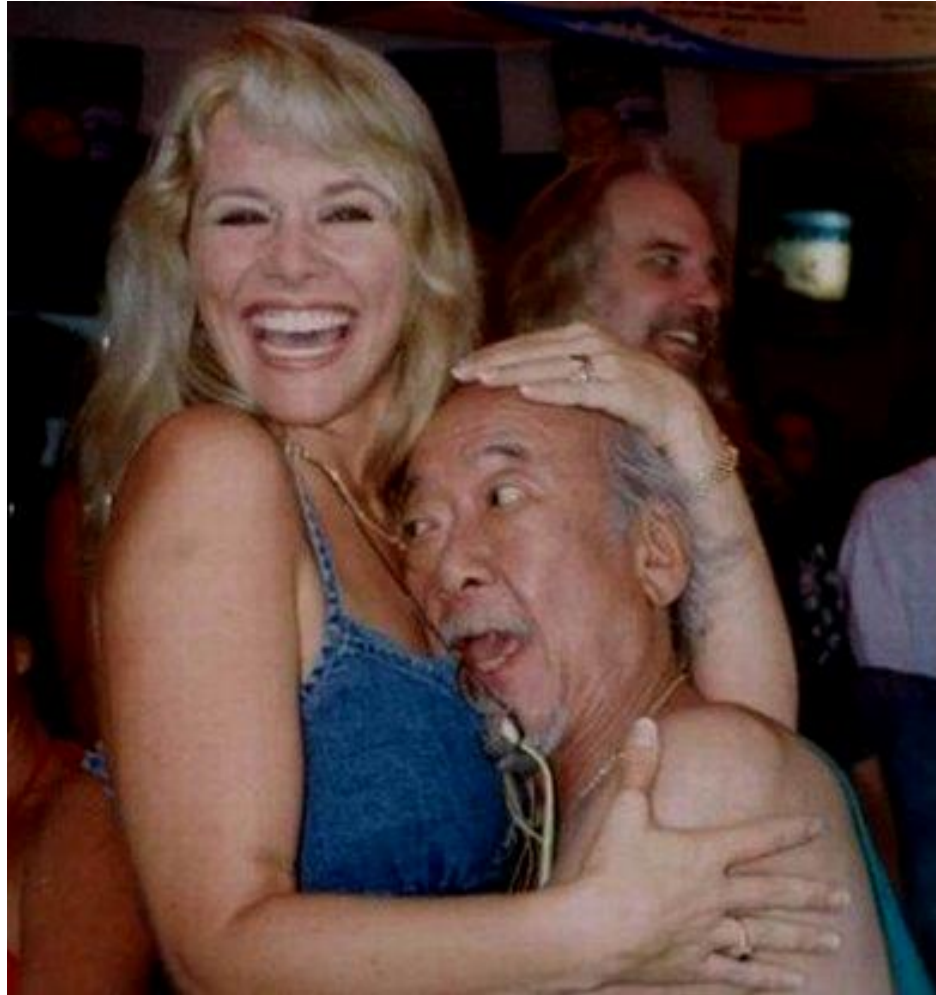

“Με τον κολλητό μου είμασταν όλη μέρα μαζί, κάποτε, σε περίοδο δύσκολη. Είχαμε ο ένας τον άλλον και περνούσαμε τέλεια! Ένα πρωί, ξυπνήσαμε, συναντηθήκαμε στον διάδρομο του φιλικού σπιτιού που μας φιλοξενούσε και... φιληθήκαμε... Πώς να το εξηγήσω; Ήταν το σωστό timing για να ερωτευτούμε...”

www.facebook.com/frosaki

Ο χρόνος είναι
απάτη.
Γεγονότα και
καταστάσεις του
παρελθόντος,
φαντάζουν,
συνήθως,
γοητευτικά μέσα
στην αχλύ, που
δημιουργεί η
απόσταση του
χρόνου.

Ο χρόνος δεν
αποτελεί αυταξία.
Δεν υπάρχει
τίποτε λιγότερο
τιμητικό για
ένα γέροντα,
που το μόνο
του καύχημα
είναι τα πολλά
του... χρόνια!

Ο χρόνος όμως
δίνει αξία στα
πράγματα.
Όπως,
χαρακτηριστικά
συμβαίνει στο
χρηματιστήριο
των έργων
τέχνης.

Το 1961, ο Ιταλός
καλλιτέχνης Πιέρο
Μαντσιόνι κατασκεύασε
90 κονσέρβες...

...που η καθεμιά
περιείχε 30
γραμμάρια από
τα... κόπρανά του.

Σαράντα χρόνια
μετά, το 2002,
η Τέιτ Μόντεν
του Λονδίνου
αγόρασε μία απ'
αυτές στην τιμή
των 35.000 ευρώ.

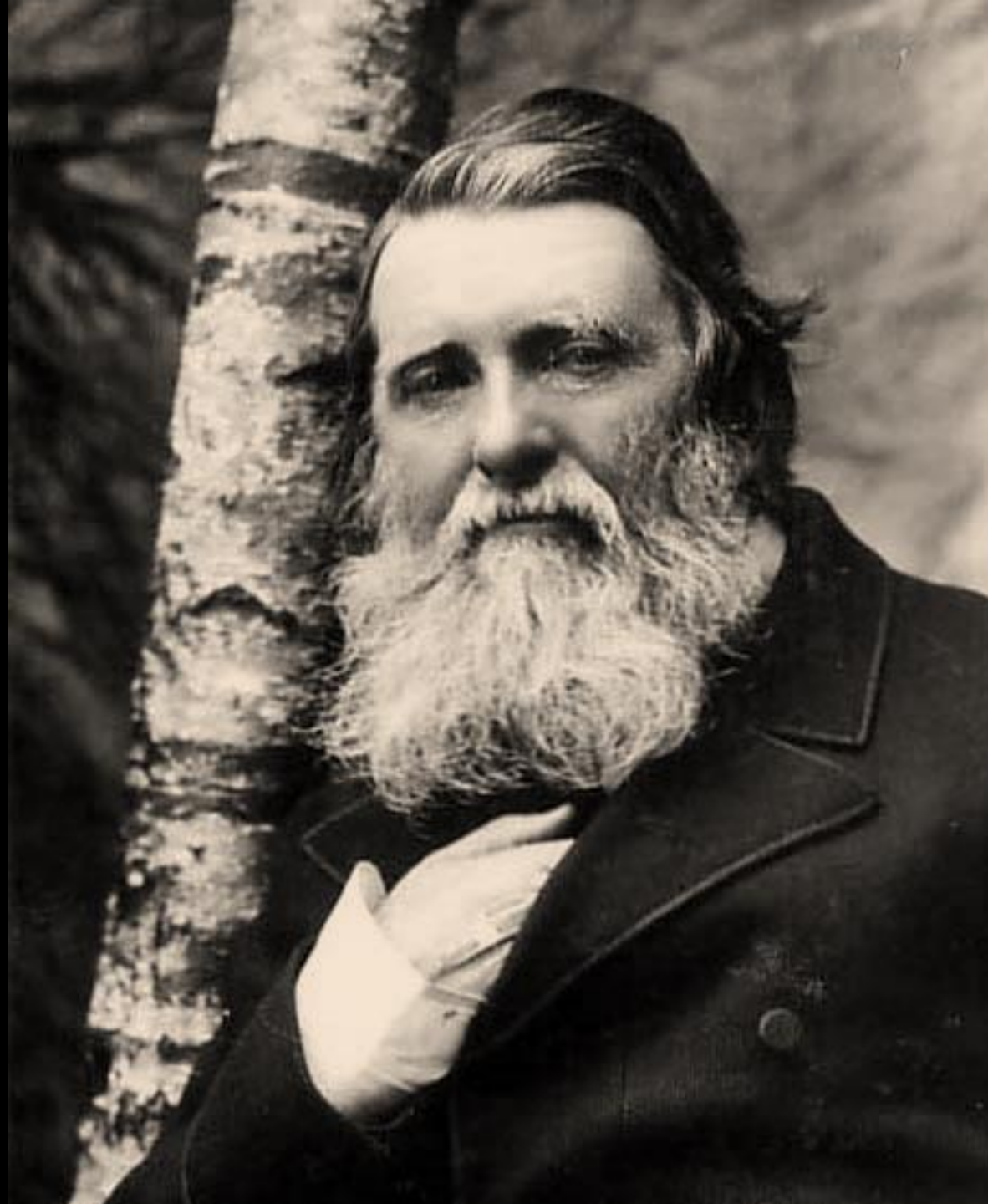

PIERO MANZONI
Artist's Shit, 1961

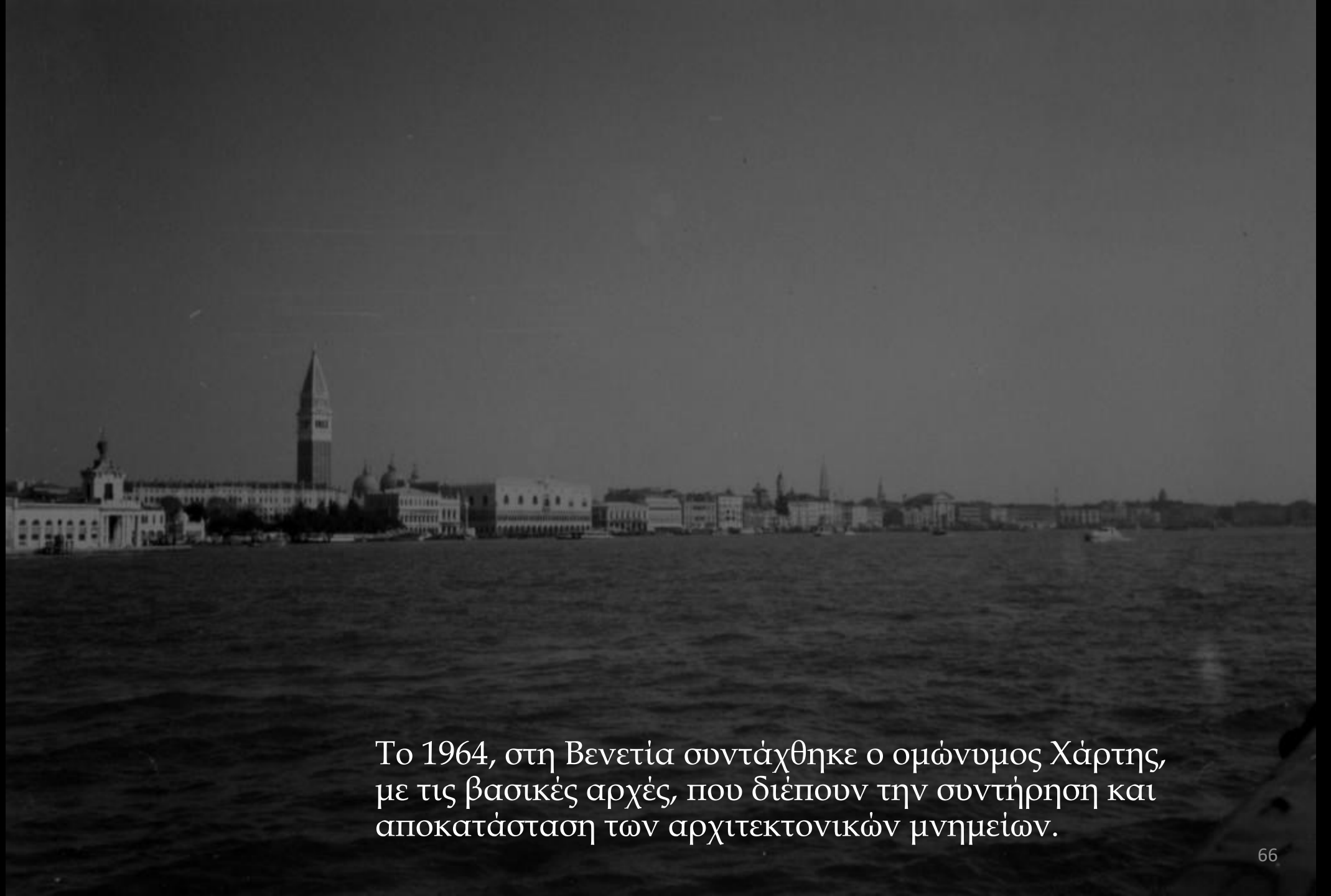
Ο χρόνος δίνει αξία και στα αρχιτεκτονικά μνημεία.

Στο βιβλίο του
"Οι επτά λυχνίες της
αρχιτεκτονικής",
ο John Ruskin
(1819-1900)
διατύπωνε την
άποψη πως
*«... η μεγαλύτερη αξία
ενός μνημείου είναι η
παλαιότητά του».*

Το 1964, στη Βενετία συντάχθηκε ο ομώνυμος Χάρτης, με τις βασικές αρχές, που διέπουν την συντήρηση και αποκατάσταση των αρχιτεκτονικών μνημείων.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Χάρτη της Βενετίας:
*«Η έννοια ενός ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο
το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο...»*

*...αλλά και την
αστική και
αγροτική
τοποθεσία, που
μαρτυρεί έναν
ιδιαίτερο
πολιτισμό, μια
ενδεικτική εξέλιξη
ή ένα ιστορικό
γεγονός.*

*Αυτό ισχύει όχι
μόνο για τις
μεγάλες
δημιουργίες, αλλά
και για τα ταπεινά
έργα, που με τον
καιρό απέκτησαν
πολιτιστική
σημασία».*

Κατ' επέκταση και η διεθνής έννοια του site, κατά τον ορισμό του I.CO.MO.S. (International Council of Monuments and Sites) αφορά «...ένα πολεοδομικό σύνολο, ένα τοπίο της φύσης, ή ένα τοπίο διαμορφωμένο από τον άνθρωπο, ή διαμορφωμένο εν μέρει από τη φύση και εν μέρει από τον άνθρωπο, του οποίου η συντήρηση παρουσιάζει δημόσιο ενδιαφέρον».

Ενώ το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινότητας για την προστασία, συντήρηση και αποκατάσταση των μεμονωμένων αρχιτεκτονικών μνημείων εκδηλώνεται ήδη από τον 18^ο αι., αντίθετα, τα ιστορικά οικιστικά σύνολα καταφέρνουν να συγκεντρώσουν το παγκόσμιο ενδιαφέρον σχετικά αργά...

...μόλις μετά τις
εκτεταμένες
καταστροφές του Β'
Παγκοσμίου πολέμου.

*Η Δρέσδη ισοπεδωμένη από τους
συμμαχικούς βομβαρδισμούς.*

Στο Χάρτη της Βενετίας
(άρθρο 14),
αναφέρονται, για
πρώτη φορά, τα
“μνημειακά σύνολα” ως
αντικείμενα ειδικής
φροντίδας, ενώ...

...με τη Διακήρυξη του
Άμστερνταμ (1975), το
ενδιαφέρον για
προστασία αναφέρεται
εκτός από τα μεμονωμένα
μνημεία, επίσης σε
*“συννοικίες πόλεων και
χωριά”*.

Τέλος, στην πιο πρόσφατη (1985) Σύμβαση της Γρανάδας, για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, διατυπώνεται, σαφώς, η ανάγκη για μια *“πολιτική διατήρησης του οικιστικού αποθέματος των ιστορικών οικιστικών συνόλων”*.

Στη μεταπολεμική
Ευρώπη, ιδίως μετά τους
ισοπεδωτικούς
βομβαρδισμούς του Β'
Παγκοσμίου Πολέμου,
που κατέστρεψαν σε
μεγάλο βαθμό τα ιστορικά
κέντρα των πόλεων,
επιτακτικό προέβαλλε το
αίτημα για αποκατάσταση
της ιστορικής
φυσιогνωμίας τους.

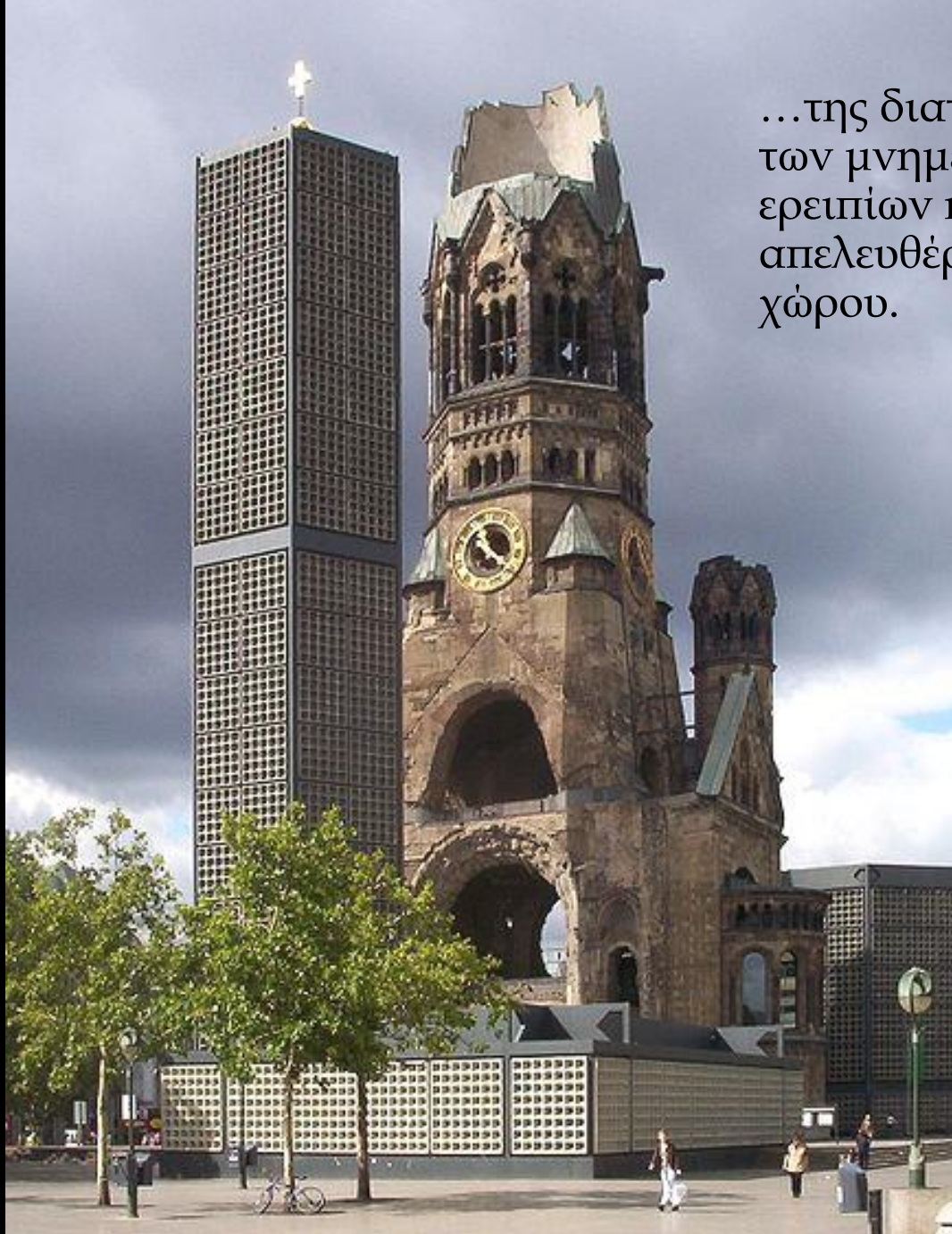
Φρανκφούρτη, 1944.

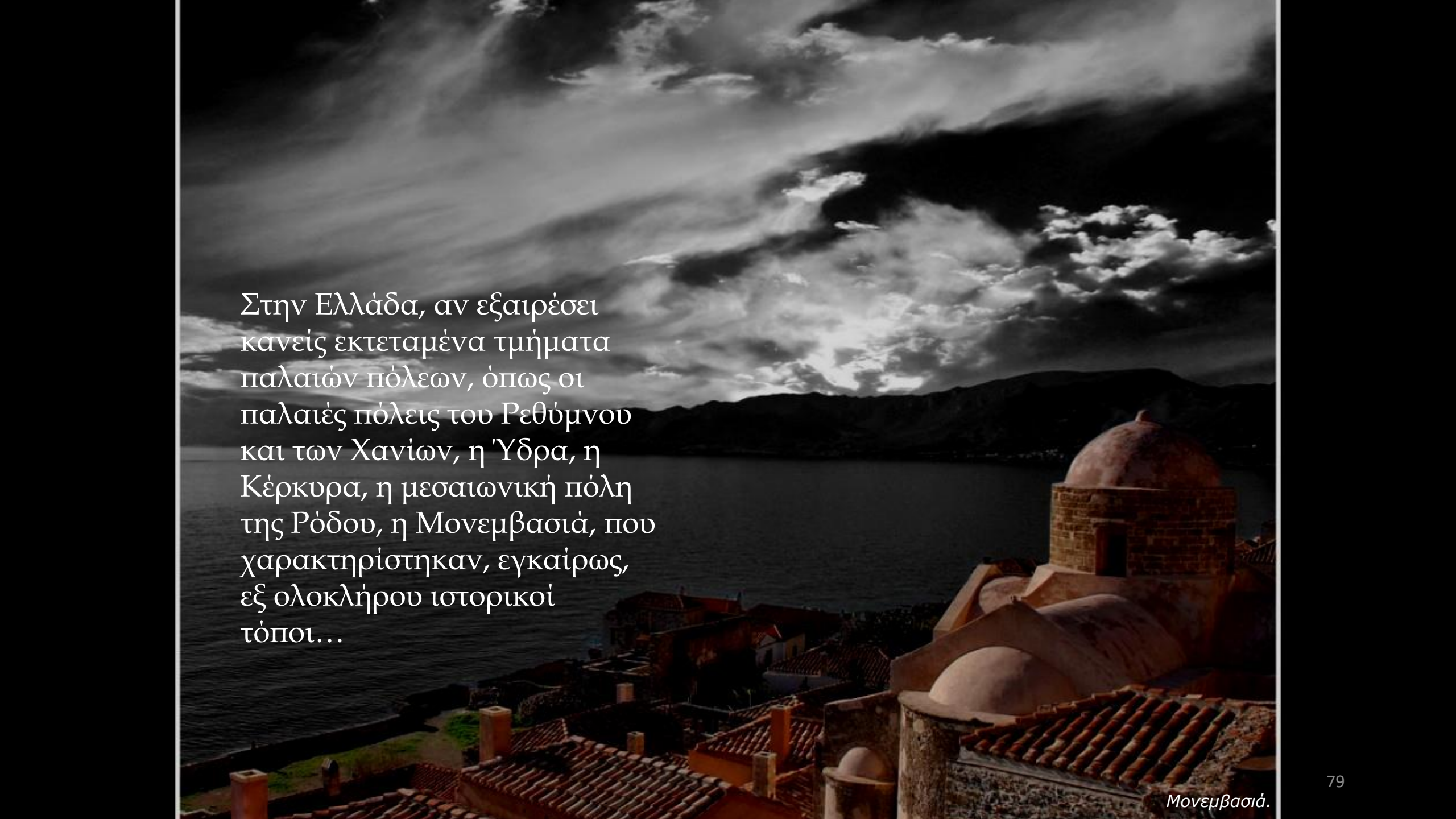
Φρανκφούρτη, σήμερα.

Η λύση που, κυρίως,
εφαρμόστηκε στις
μεταπολεμικές
ευρωπαϊκές πόλεις είναι
εκείνη της
ανακατασκευής «όπου και
όπως ήταν», η οποία και
επεκράτησε της αντίθετης
άποψης...

...της διατήρησης, δηλαδή,
των μνημείων σε μορφή
ερείπιων και της
απελευθέρωσης δημόσιου
χώρου.

Βερολίνο, Kaiser Wilhelm Memorial Church, σήμερα και περί το 1900.

A dramatic, high-contrast photograph of a coastal town, likely Monemvasia, Greece. The scene is dominated by a large, dark, overcast sky with patches of light breaking through the clouds. In the foreground, the terracotta-tiled roofs and domes of traditional stone buildings are visible, some with small, rounded structures on top. The middle ground shows a body of water, possibly a bay or harbor, with a dark, silhouetted mountain range in the background. The overall mood is somber and historical.

Στην Ελλάδα, αν εξαιρέσει
κανείς εκτεταμένα τμήματα
παλαιών πόλεων, όπως οι
παλαιές πόλεις του Ρεθύμνου
και των Χανίων, η Ύδρα, η
Κέρκυρα, η μεσαιωνική πόλη
της Ρόδου, η Μονεμβασία, που
χαρακτηρίστηκαν, εγκαίρως,
εξ ολοκλήρου ιστορικοί
τόποι...

Σοκάκι της Ρόδου.

...τα περισσότερα ιστορικά κέντρα των ελληνικών πόλεων έπεσαν θύματα ενός κακώς νοούμενου εκσυγχρονισμού, μέσω των κατεδαφίσεων και της άκρατης ανοικοδόμησης.

Σοκάκι των Χανίων.

Το λιμάνι των Χανίων.

Το λιμάνι του Ρεθύμνου.

Τα παλαιά κτίσματα θεωρήθηκαν αναχρονιστικά, ενώ ο ιστορικά διαμορφωμένος πολεοδομικός ιστός, εμπόδιο σε μιαν ανάπτυξη ταυτισμένη με το μπετόν και το αυτοκίνητο.

Κέρκυρα.

Υδρα.

Έτσι μεγάλα τμήματα του οικοδομικού πλούτου των ελληνικών πόλεων αντικαταστάθηκαν με σύγχρονα μπετονένια κτίρια, ενώ οι δρόμοι τους διαπλατύνθηκαν, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες κυκλοφοριακές ανάγκες.

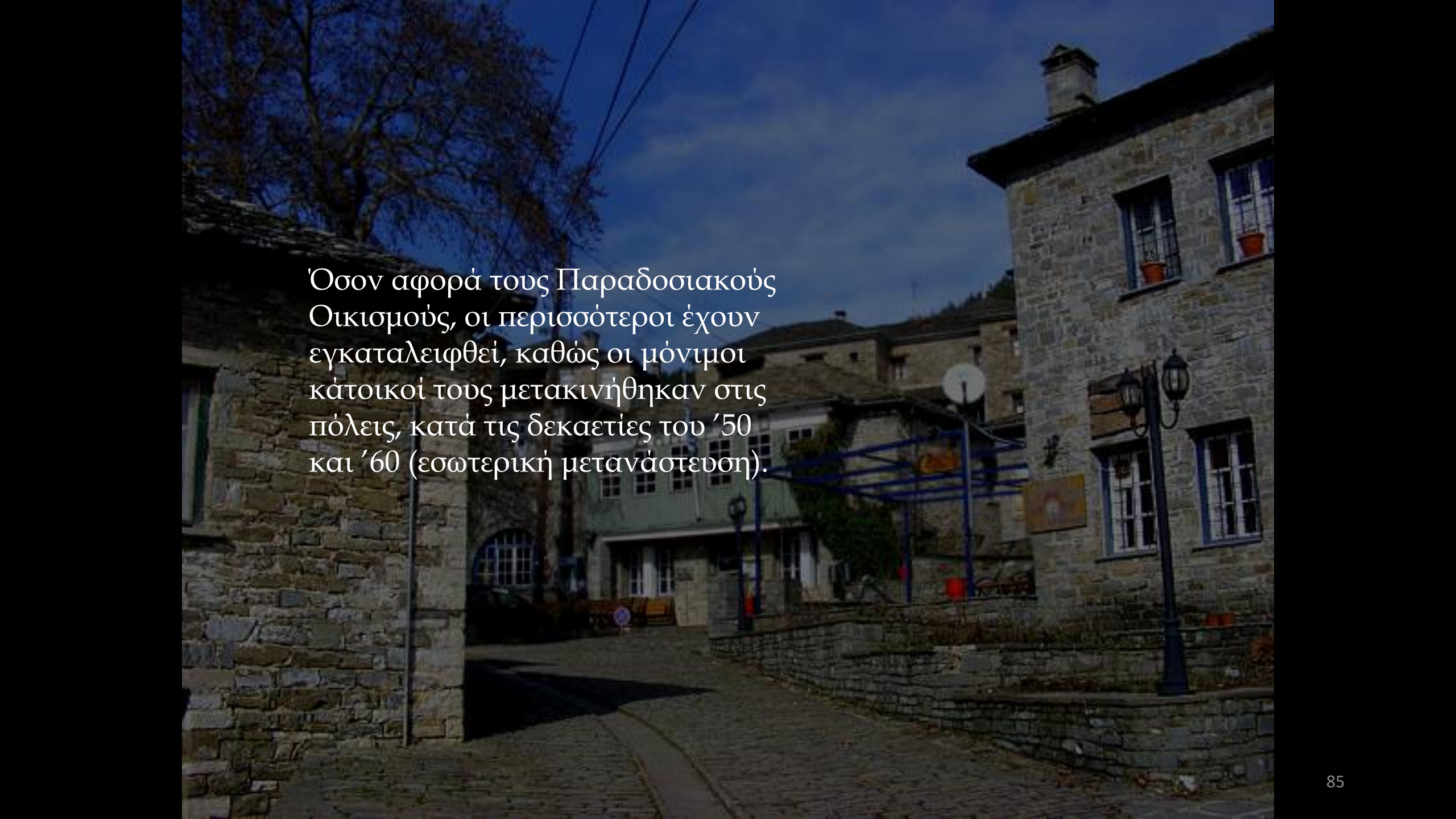
Μέσα, κυρίως, από τη διαδικασία της αντιπαροχής, δυστυχώς, στην πλειοψηφία τους, οι ελληνικές πόλεις στερήθηκαν των τεκμηρίων της ιστορικής τους συνέχειας και, παρόλη την, κατά κανόνα, μακραίωνη ιστορία τους, εμφανίζονται ως πόλεις των τελευταίων 50 ετών.

Λάρισα, 2000.

Λάρισα, 1950.

A photograph of a traditional stone village street. The buildings are constructed from rough-hewn stone blocks. The windows have blue frames and some have small flower boxes. A playground with blue metal equipment is visible in the middle ground. The street is paved with cobblestones. The sky is a clear, pale blue.

Όσον αφορά τους Παραδοσιακούς Οικισμούς, οι περισσότεροι έχουν εγκαταλειφθεί, καθώς οι μόνιμοι κάτοικοί τους μετακινήθηκαν στις πόλεις, κατά τις δεκαετίες του '50 και '60 (εσωτερική μετανάστευση).

Η αλήθεια, βέβαια, είναι, πως αν η εγκατάλειψή τους, από τους κατοίκους τους, από τη μια μεριά, τους παρέδωσε στη φθορά του χρόνου και του καιρού, από την άλλη, όμως, τους προφύλαξε από αλλοιώσεις, στο βωμό του κακώς νοούμενου εκσυγχρονισμού.

Η προστασία των
Παραδοσιακών
Οικισμών στην
Ελλάδα ξεκίνησε
και αργότερα από
τις άλλες
ευρωπαϊκές χώρες
και με ένα τρόπο
αποσπασματικό
και άτολμο.

Το πρόγραμμα του ΕΟΤ, που ξεκίνησε το 1975, με στόχο να αξιοποιηθούν ορισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί (μεταξύ τους τα Μεστά στη Χίο, η Οία στη Σαντορίνη, το Πάλιγκο και το Μονοδένδρι στο Ζαγόρι, η Βυζίτσα στο Πήλιο...

Οία, Σαντορίνη.

Βάθεια, Μάνη.

... το Φισκάρδο της Κεφαλονιάς, η Βάθεια της Μάνης) με τη συντήρηση κτιρίων και συνόλων και τη διαμόρφωση τους, προκειμένου να στεγάσουν τουριστικές δραστηριότητες...

Φισκάρδο, Κεφαλονιά.

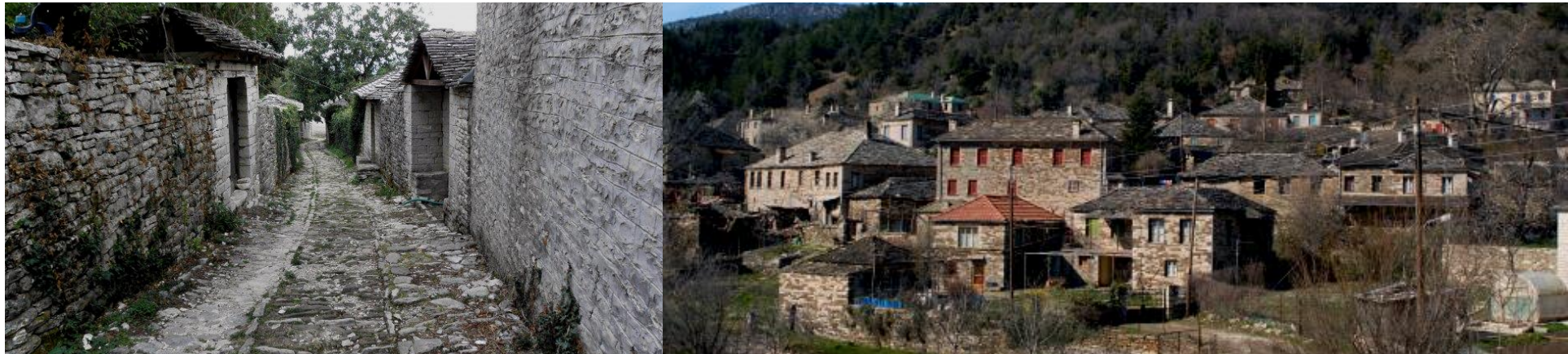

Βυζίτσα, Πήλιο.

Μεστά, Χίος.

...αποτελεί τη γνωστότερη, αλλά και μοναδική έκτοτε σε έκταση και κλίμακα παρέμβασης, κρατική επιχείρηση για τη διατήρηση και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών στην Ελλάδα.

Μονοδένδρι – Πάπιγκο, Ζαγόρι.

Η εκτίμηση της ελληνικής κοινωνίας για την αρχιτεκτονική του παρελθόντος δεν ήταν πάντοτε δεδομένη, ούτε συνεπώς και η πηγάζουσα απ' αυτή επιθυμία για προστασία και διατήρησή της.

Το Λιμάνι των Χανίων.

Υπήρξαν εποχές, κατά τις οποίες, η γενικότερη στάση των κοινωνιών, απέναντι στο παρελθόν τους και ειδικότερα απέναντι στην αρχιτεκτονική κληρονομιά, χαρακτηρίζονται από αδιαφορία ή σκεπτικισμό.

Η αλήθεια είναι πως σε όλες τις εποχές ο άνθρωπος θεωρούσε πως η αρχιτεκτονική του παρελθόντος του ανήκε...

1456 A.D. TURKISH OCCUPATION

...καθώς είχε την
αίσθηση πως την
κληρονόμησε για να τη
χρησιμοποιήσει,
σύμφωνα με τις δικές
του ανάγκες και
αισθητικές αξίες.

Προέβαινε , λοιπόν,
σε παρεμβάσεις
μικρές ή μεγάλες,
μέχρι και
κατεδαφίσεις, όταν η
αρχιτεκτονική του
παρελθόντος δεν
ανταποκρινόταν στη
σύγχρονες ανάγκες.

Εξ άλλου, πολλά
μνημεία
καταστράφηκαν
εξυπηρετώντας
σκοπιμότητες και
ιδεολογίες, όπως
συνέβη με την
καταστροφή
ειδωλατρικών
ναών από
χριστιανούς...

...και τη
χρησιμοποίηση
των έτοιμων
δόμων τους για
την ανοικοδόμηση
χριστιανικών
ναών...

*Στη θέση του Ναού του Απόλλωνα
ο ναός του "Χριστού της Ιερουσαλήμ",
Κάλυμνος.*

...αλλά και με την
καταστροφή μεσαιωνικών
μνημείων, στο βωμό του
"καθαρισμού" των
αρχαιοτήτων, που
υπαγόρευσε το πνεύμα του
κλασικισμού του 19^{ου} αιώνα.

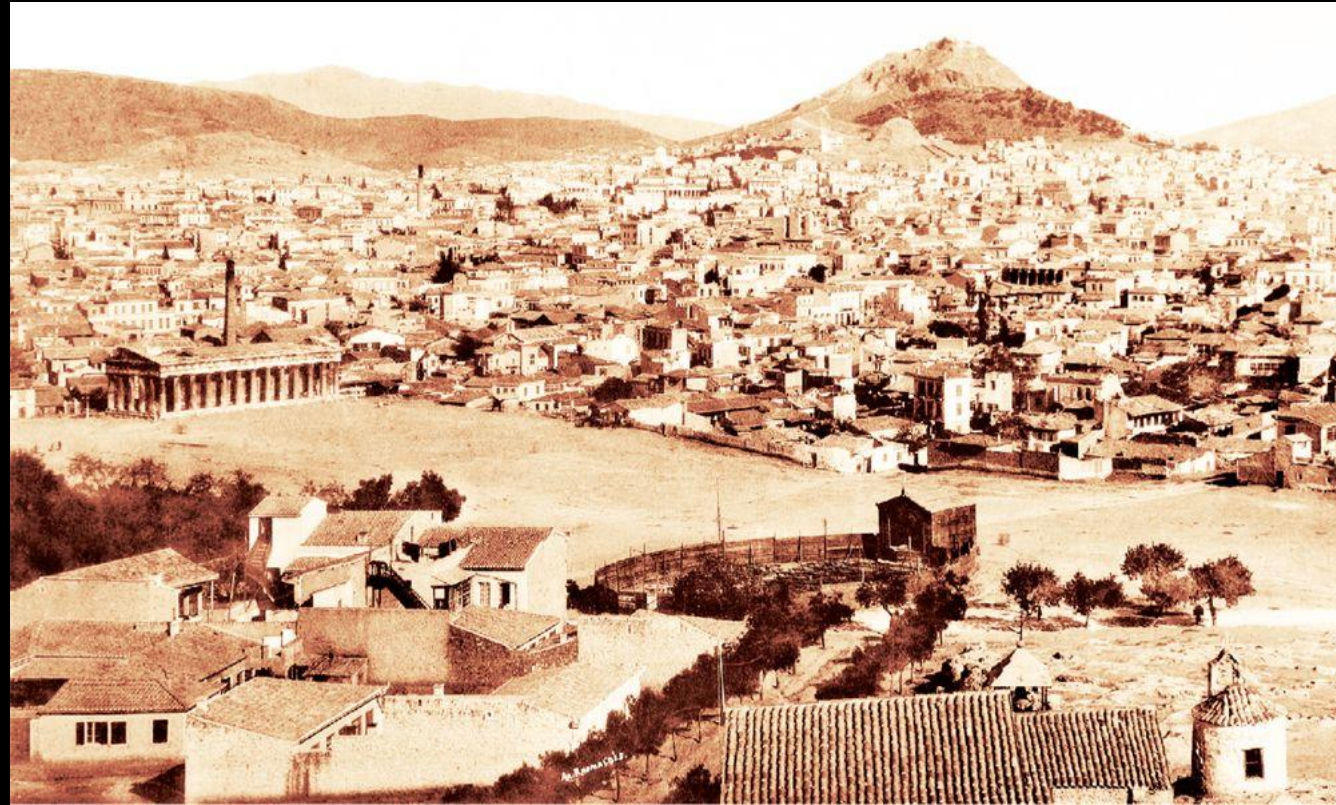

Η εκκλησία των Αγίων Ασωμάτων "στα σκαλιά".

Έτσι οι πόλεις μας στερήθηκαν σημαντικά κομμάτια από τον πλούτο των τεκμηρίων της ιστορικής τους συνέχειας.

Όλες αυτές οι καταστροφές, βέβαια, δεν μπορούν να συγκριθούν μ' εκείνες, που συντελέστηκαν στο βωμό του εκσυγχρονισμού των ελληνικών πόλεων μεταπολεμικά.

Αθήνα, 1900.

Leonardo Benevolo
Storia della città
2. La città medievale

Editori Laterza

Μελετώντας την
Ιστορία της Πόλης,
ο Leonardo Benevolo
διατύπωσε μια
ενδιαφέρουσα εκδοχή
για την έννοια της
«Ιστορικότητας του
Αρχιτεκτονικού
Έργου»...

Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου.

...της χρονικής του,
δηλαδή, σχετικότητας,
της διαφορετικότητας
από εποχή σε εποχή,
αντιμετωπίζοντας το
αρχιτεκτονικό έργο ως
«ιστορικό γεγονός»,
τοπικά και χρονικά
εντοπισμένο...

...εν αντιθέσει προς
τους δασκάλους της
Αναγέννησης, που
δίδασκαν την
Αρχιτεκτονική
κληρονομιά του
παρελθόντος ,
ενταγμένη σε μια
*«διϊστορική,
μεταϊστορική, προοπτική
καθολικά έγκυρη,
ανεξάρτητα από χρόνο
και τόπο».*

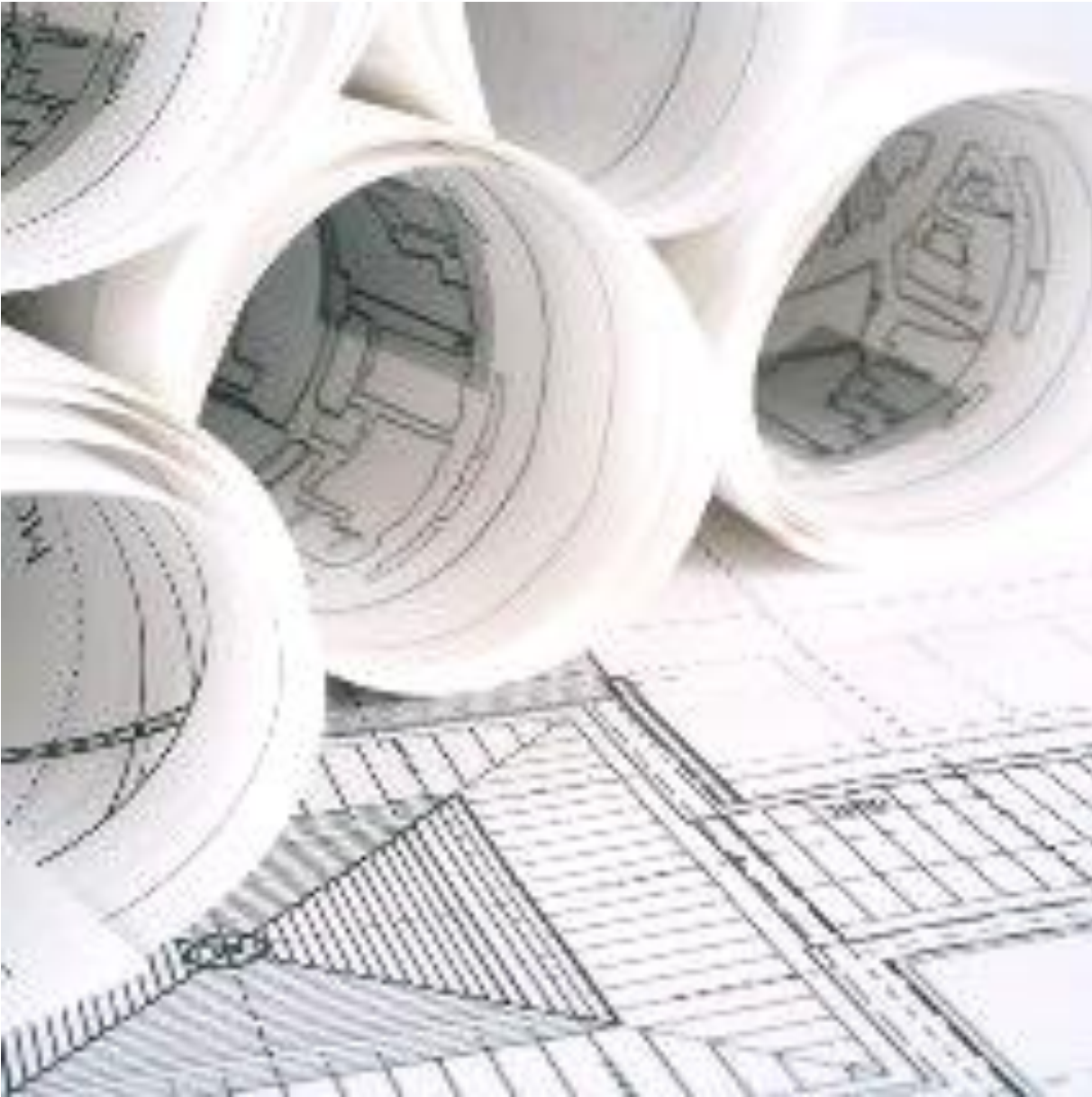

Στη σύγχρονη πόλη, είναι η βιομηχανική επανάσταση και το μοντέρνο κίνημα, που διέκοψαν τη συνέχεια της κλασικής παράδοσης.

Το μοντέρνο
επιστημονικό
πνεύμα
ανέλυσε την
αρχιτεκτονική
στις
αφηρημένες της
συνιστώσεις.

Μετατοπίζοντας το κέντρο βάρους του ενδιαφέροντος της αρχιτεκτονικής από την μελέτη της μορφής στην εξυπηρέτηση της λειτουργίας ...

...εισήγαγε
έμμεσα την
τέταρτη
διάσταση του
χρόνου στον
αρχιτεκτονικό
σχεδιασμό.

CIAM 1964

Οι νέες αρχές
διακηρύχθηκαν και
διατυπώθηκαν ως
πορίσματα των
διάσημων
συνεδρίων
C.I.A.M...

À messieurs les délégués du C I R P A C

Messieurs,
Les soussignés architectes, membres du groupe hellénique, ont l'honneur de vous proposer M. Stam. Papadakis, J. Despotopoulos et Γ. Δραγουμής..... comme premier et second délégués de notre groupe national selon l'art. 2 des statuts de l'association, et espèrent avoir votre approbation.

αλοφ.κ.15 23/26.725
J.G. DESPOTOPOULOS, hôtel xenias melathron .. *J. Despotopoulos*
B. DOURAS, 3 rue de carpathe .. *B. Douras*
A. DRAGOUNIS, 3 place de lycabète .. *A. Dragounis*
EGLAU, 11 rue de lycabète démocratique .. *E. Eglau*
G. KALYVAS, 1 rue skoufa .. *G. Kalyvas*
P. KARANTINOS, 49 rue de l'academie .. *P. Karantinos*
S. PAPANAKIS, 10 place victoria .. *S. Papanakis*
& I. SAFOURTA, Pythias 3 (du groupe espagnol) .. *I. Safourta*

athènes le 19 juillet 1933

...και ιδιαιτέρως του 4^{ου} C.I.A.M. , στην Αθήνα, το 1933, που κατέληξε στη διατύπωση της περίφημης «Χάρτας των Αθηνών» .

CIAM

Σχεδιασμός στο χρόνο μπορεί να σημαίνει χώρους, που αλλάζουν χρήση κατά τη διάρκεια ενός εικοσιτετραώρου ή και ενός έτους.

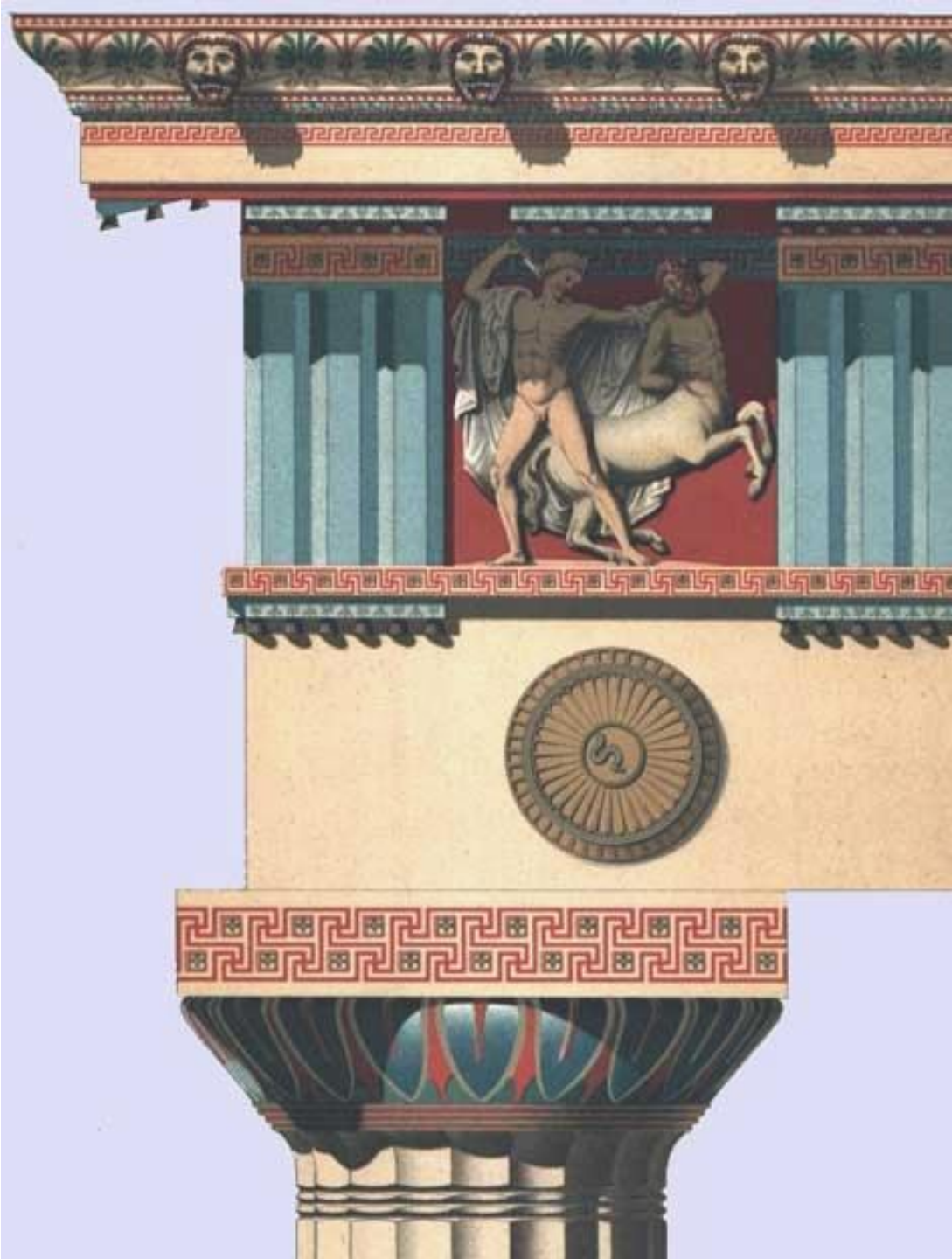
Σχεδιασμός στο χρόνο όμως σημαίνει επίσης ένταξη των ανθρώπινων λειτουργιών και των μεταβολών τους στον προγραμματισμό της μορφής.

Ο μοντερνισμός
εισήγαγε
ουσιαστικά την
χωροχρονική
διάσταση στην
αρχιτεκτονική ...

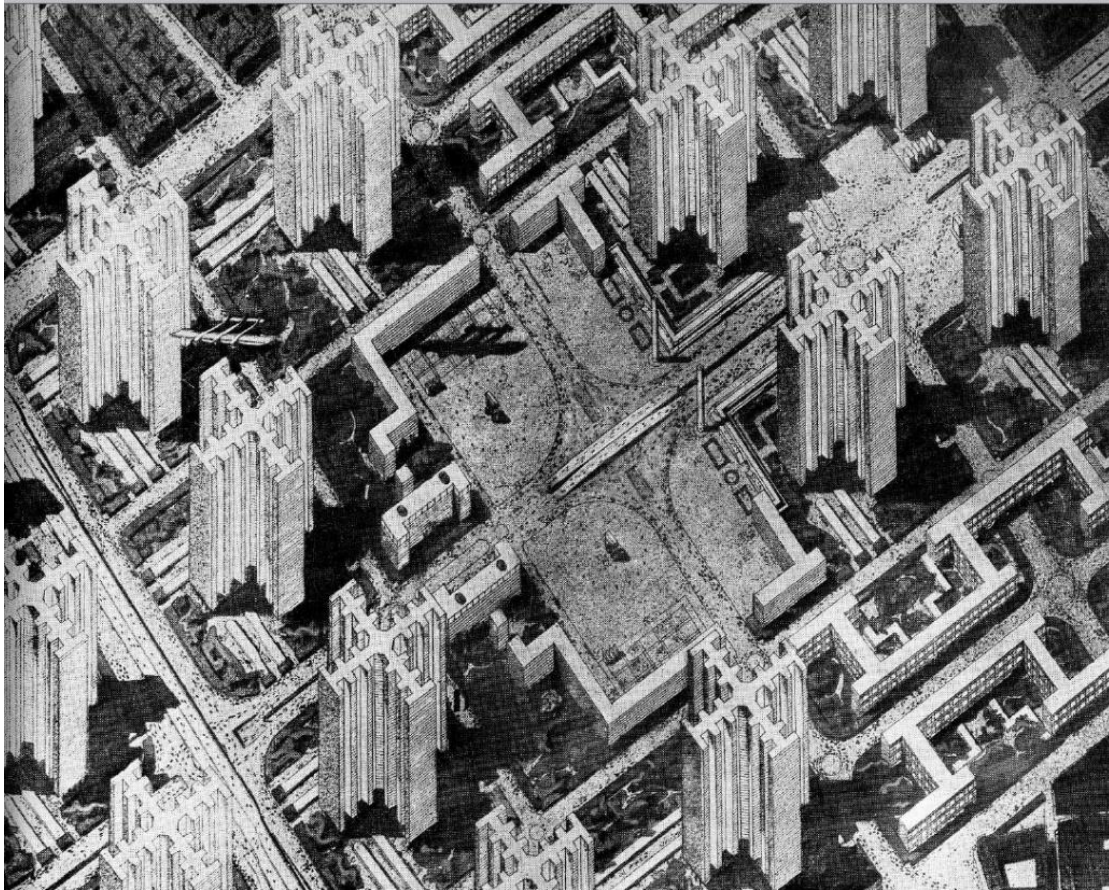

...αφού
αμφισβήτησε
στην πράξη την
υποτιθέμενη
καθολικότητα
των κανόνων
της κλασικής
αρχιτεκτονικής
κληρονομιάς,
καταδεικνύοντας
την προφανή
μερικότητα και
σχετικότητά τους.

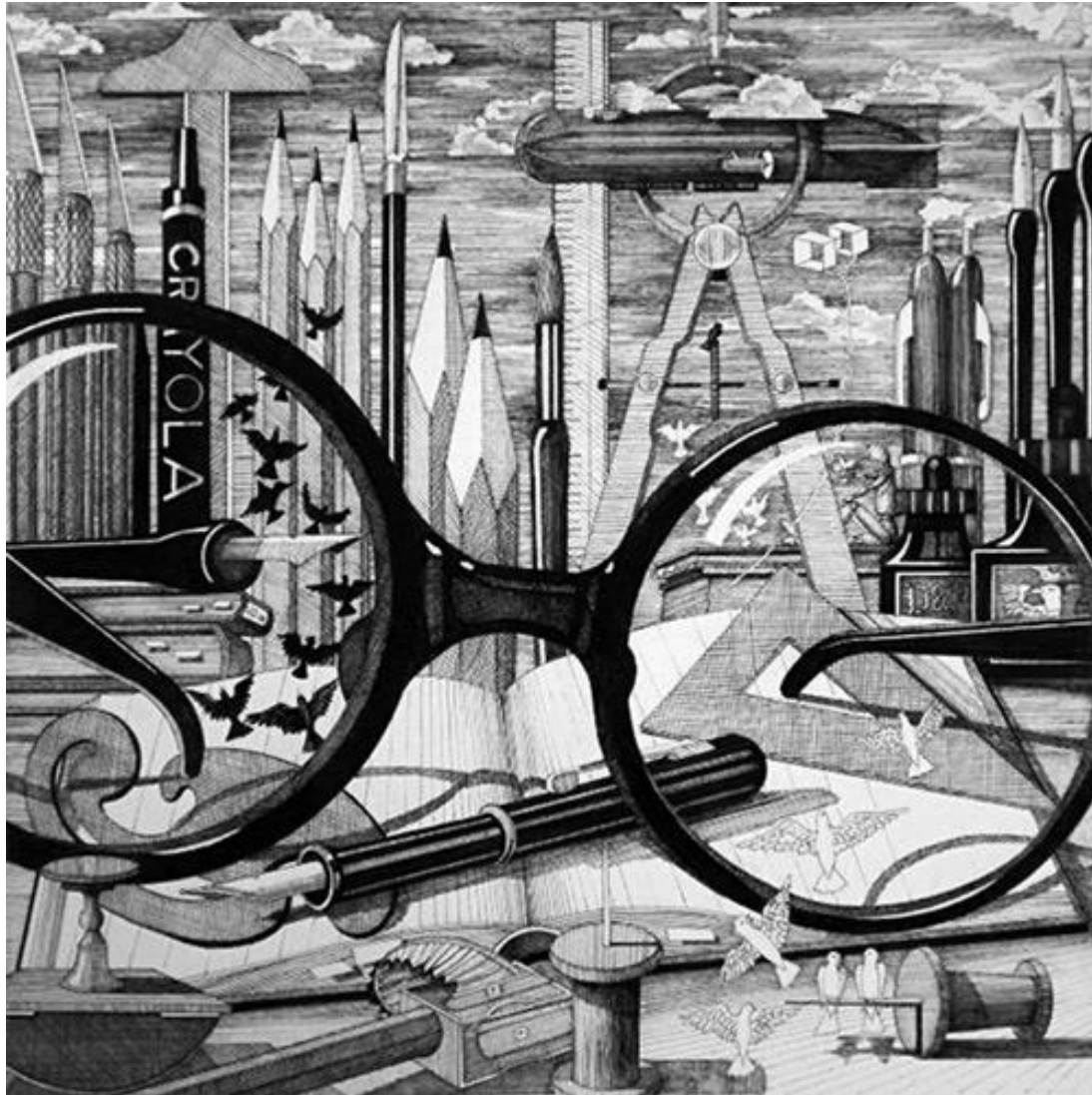
Είναι γεγονός πως η
μοντέρνα
αρχιτεκτονική και
πολεοδομία δεν
εκτίμησε την
αρχιτεκτονική
κληρονομιά του
παρελθόντος,
θεωρώντας την
τροχοπέδη στην
ανάπτυξη, αφού ο
ιστορικά
διαμορφωμένος
πολεοδομικός ιστός
των μεσαιωνικών
πόλεων...

...δεν
ανταποκρίνονταν
ούτε κατ' ελάχιστον
στις προδιαγραφές
για την μοντέρνα
πόλη, έτσι όπως ο
Le Corbusier την
οραματιζόνταν
(*La Ville Radieuse*).

Χαρακτηριστική η απόπειρα του για «εξυγίανση» του κέντρου του Παρισιού με το σχέδιο Voisin (1925), που προέβλεπε εκτεταμένες κατεδαφίσεις του μεσαιωνικού ιστού, για την εξασφάλιση των απαιτούμενων ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που ευτυχώς δεν υλοποιήθηκε.

Άλλωστε η επανάχρηση
κτιρίων του
παρελθόντος για την
εξυπηρέτηση
σύγχρονων αναγκών,
αποτελούσε σκάνδαλο
για την μοντέρνα
αρχιτεκτονική, που
υποστήριζε πως η
μορφή του
αρχιτεκτονικού έργου
προκύπτει μετά από
διεξοδική μελέτη της
λειτουργίας ...

...και συνεπώς
αποτελούσε
διαδικασία
τουλάχιστον στρεβλή
και πάντως
απαράδεκτη
η απόπειρα στέγασης
σύγχρονων
λειτουργιών σε
προϋπάρχουσες
μορφές.

Κρίσιμο ζήτημα για τη διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα των οικισμών, εκτός από τη διατήρηση και την αποκατάσταση των ιστορικών κτιρίων, αποτελεί η ένταξη νέας αρχιτεκτονικής.

Κατ' αυτή, όσον αφορά την αντιμετώπιση των αρχιτεκτονικών κελυφών, μπορεί να υιοθετηθεί μια από τις παρακάτω συμπεριφορές:

Πλήρης περιφρόνηση του ιστορικού χαρακτήρα και ένταξη νέων κτιρίων με μορφολογία εντελώς ξένη.

*Παρίσι:
Πύργος του Eiffel και
Πνευματικό Κέντρο
Ζ. Πομπιντού,
Beaubourg.*

Πλήρης μίμηση. Η αντίθετη ακραία θέση.
Ενθαρρύνεται από το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για
τη νέα δόμηση στους παραδοσιακούς οικισμούς,
κριτικάρεται, όμως, για νόθευση της αυθεντικότητας.

*«Νεο-παραδοσιακό»
κτίσμα στο Βαρούσι
Τρικάλων.*

Και ανάμεσα στις δύο αυτές ακραίες θέσεις με λιγότερο ή περισσότερο σεβασμό προς τον ιστορικό χαρακτήρα του οικιστικού συνόλου, αναπτύσσονται ακόμη δύο ενδιαμέσες συμπεριφορές:
Η Ανοχή και η Δημιουργική Ένταξη.

Συνεχές μέτωπο διαμορφωμένο από ιστορικά κτίρια και νέες κατασκευές. Μπρυζ, Βέλγιο.

*Κτίριο γραφείων και
καταστημάτων, Ούντινε Ιταλία,
1966, αρχιτέκτων Τζίνο Βάλλε.*

Οι δύο τελευταίες
προσεγγίσεις,
χαρακτηρίζονται από
μεγαλύτερο βαθμό
ελευθερίας στην
αρχιτεκτονική
έκφραση...

*Κτίριο γραφείων και
κατοικιών, Άμστερνταμ,
1971, αρχιτ. Άμπελ Κάχεν*

...απαιτούν όμως
αρχιτέκτονες με
ανάλογη παιδεία,
εμπειρία και ταλέντο,
τόσο μεταξύ των
μελετητών, όσο και
μεταξύ των ελεγχόντων.

Η αναβάθμιση του ρόλου της ΕΠΑΕ (Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής), που θα ελέγχει την εφαρμογή ενός ελαστικού πλαισίου γενικών προδιαγραφών - που θα σχετίζονται όχι τόσο με τη μορφολογία των κτισμάτων...

Σέριφος.

...αλλά με τα τυπολογικά και γεωμετρικά χαρακτηριστικά του πολεοδομικού ιστού και κυρίως με ζητήματα κλίμακας και ύφους και τις αναλογίες πλήρων και κενών-

Βαρούσι Τρικάλων.

αποτελεί συχνά επαναλαμβανόμενη πρόταση των αρχιτεκτόνων - διατυπωμένη στα πανελλήνια συνέδρια της τελευταίας εικοσαετίας - για το νέο θεσμικό πλαίσιο της δόμησης σε ιστορικά οικιστικά σύνολα.

Λεύκες Πάρου.

Χρειάζεται να καταστεί, εδώ, σαφές, πως οι όποιες επιφυλάξεις διατυπώνονται, απέναντι στην μίμηση των μορφών του παρελθόντος, στη σημερινή εποχή...

Γαλαξίδι.

...δεν θέτουν, σε καμιά περίπτωση, υπό αμφισβήτηση την αναγκαιότητα της διατήρησης των παραδοσιακών κτισμάτων και των ιστορικών πολεοδομικών συνόλων.

Είναι αντίθετα η
μοναδικότητα της
καλλιτεχνικής και
ιστορικής τους αξίας,
που επιβάλλει τη
διατήρησή τους στην
αυθεντική τους
μορφή...

...αλλά είναι η ίδια
ακριβώς, που πρέπει να
αποθαρρύνει κάθε
απόπειρα σημερινής
ψεύτικης μίμησης.

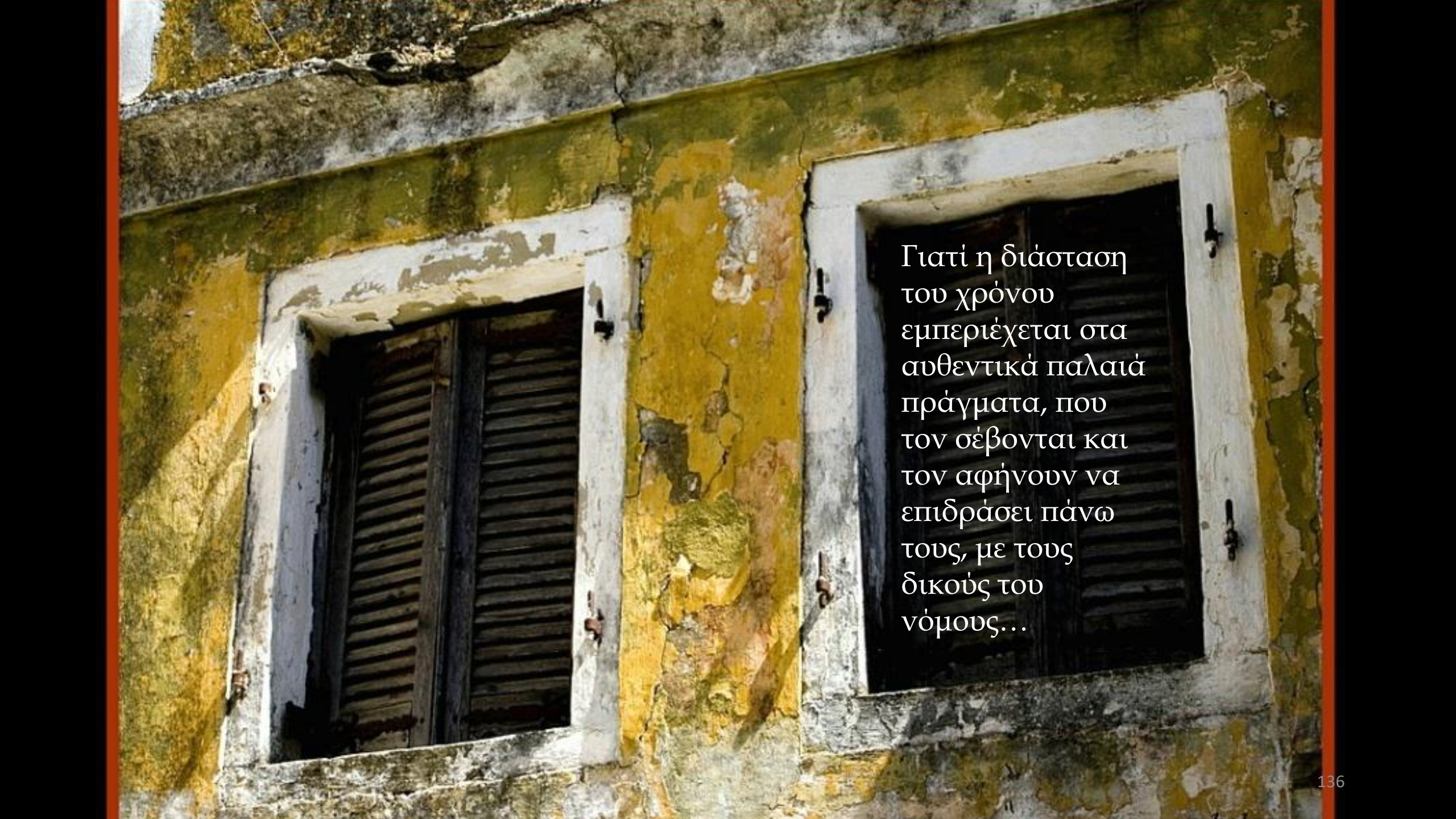
Στη σημερινή εποχή, με το αίσθημα της φαινομενικής παντοδυναμίας, που μας διακατέχει, λόγω της σύγχρονης τεχνολογίας και της οικονομικής ευμάρειας, χρειάζεται να κατανοήσουμε ότι υπάρχουν και ορισμένα πράγματα, που δεν ξαναγίνονται.

Αν δεχθούμε, πως ο χρόνος είναι η τέταρτη διάσταση, μετά από τις τρεις του Ευκλείδειου χώρου – ο Αϊνστάιν το διατύπωσε θεωρητικά – είναι επίσης κι η πιο σημαντική, καθώς είναι αυτή, που δίνει νόημα στα πράγματα.

Αυτή εμποτίζει μ' ένα
μυστικό τρόπο τα
αρχιτεκτονικά
μνημεία και τους
δίνει αυτή τη
μοναδική αίσθηση,
που δεν μπορούν να
αποκτήσουν σημερινά
κτίρια, που
καμώνονται τα παλιά.

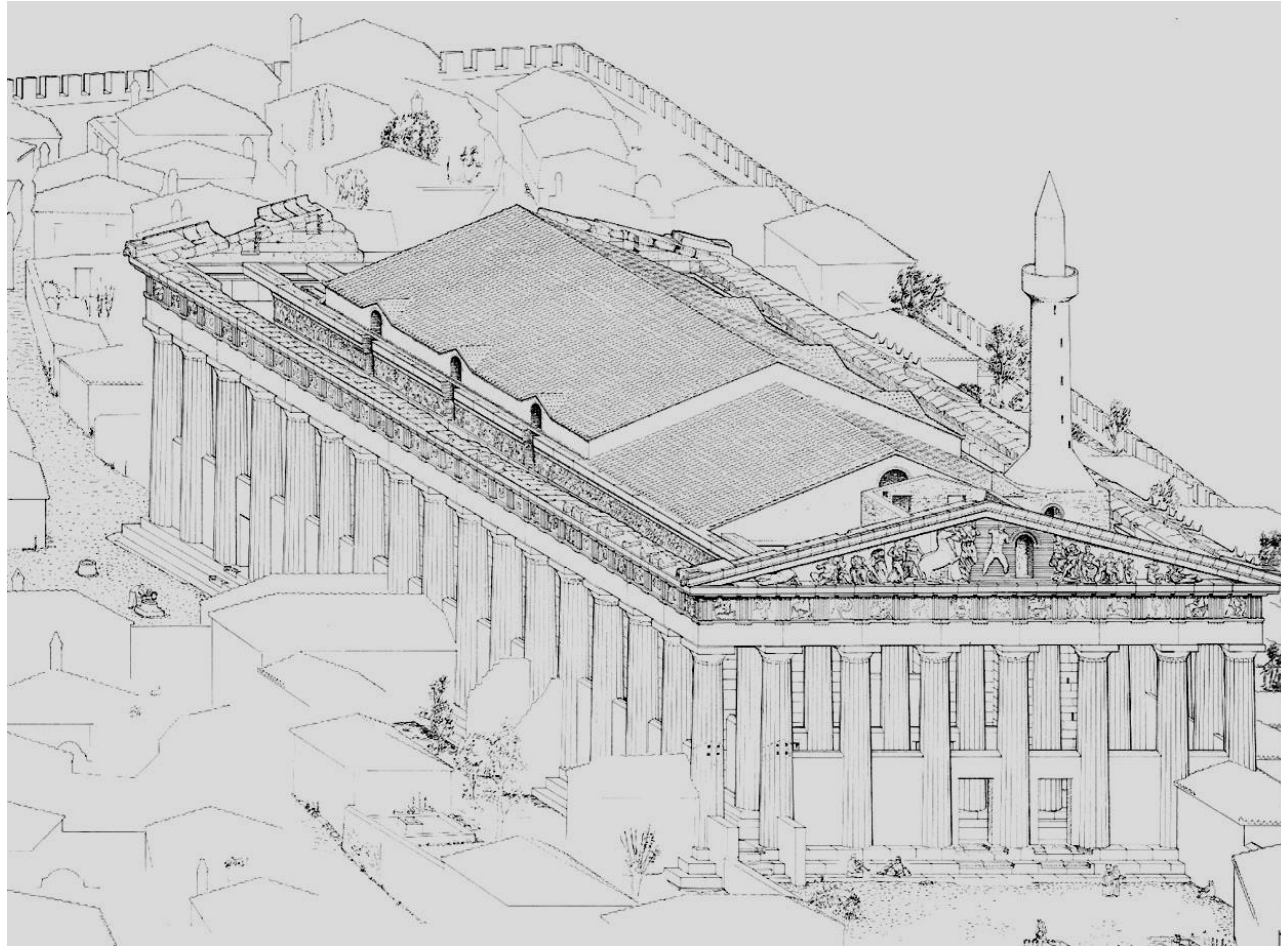
Γιατί η διάσταση
του χρόνου
εμπεριέχεται στα
αυθεντικά παλαιά
πράγματα, που
τον σέβονται και
τον αφήνουν να
επιδράσει πάνω
τους, με τους
δικούς του
νόμους...

...και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί, βιαίως, να ενσωματωθεί σε καινούργια κι εφήμερα.

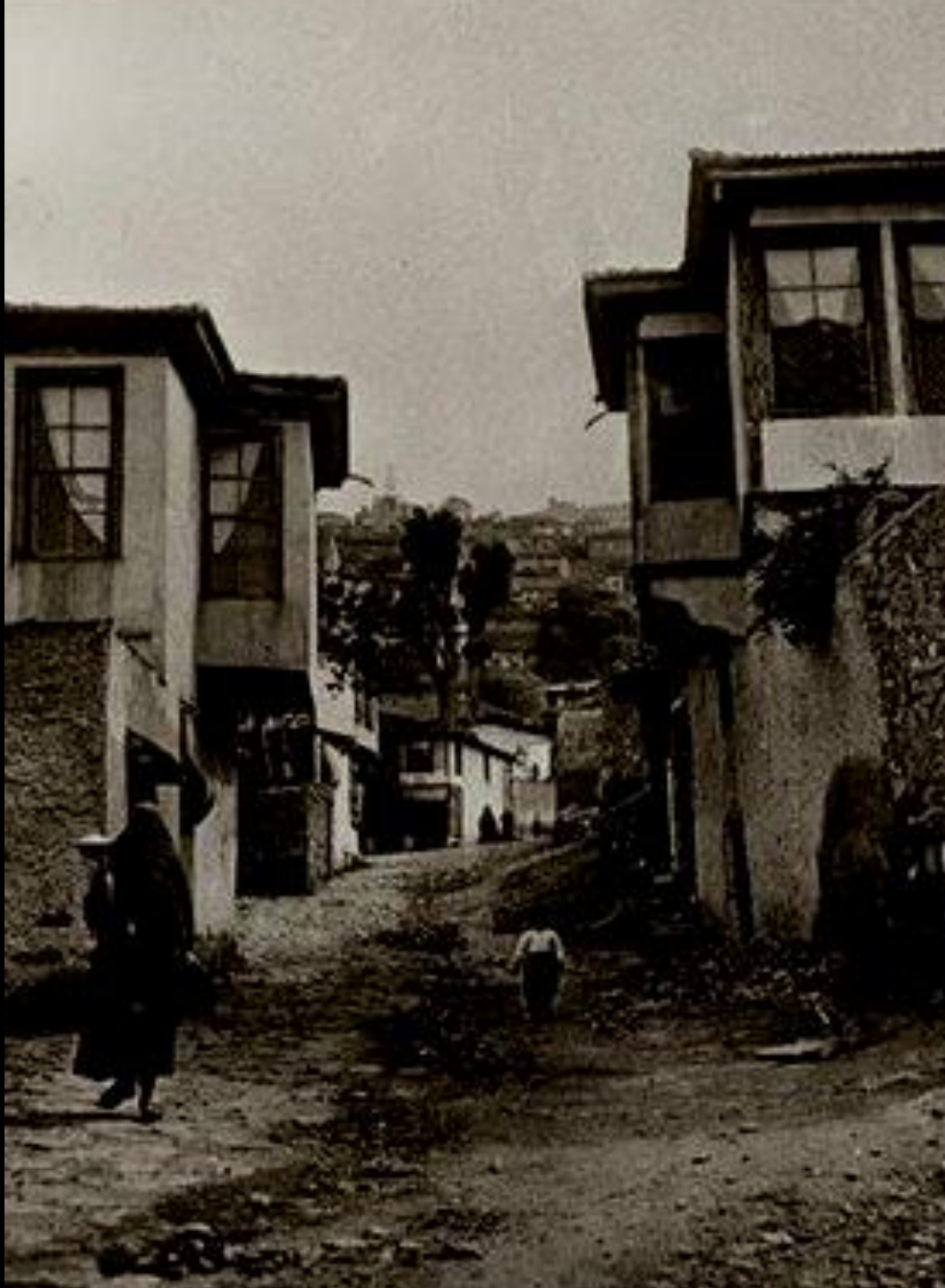
Καθώς ο ιστορικός
χώρος της πόλης
προσλαμβάνεται
μέσα από τη μελέτη
των πηγών και τις
χαρτογραφικές
αναπαραστάσεις του
χώρου...

...αλλά επίσης και με την άμεση επαφή με τα μνημεία, που αποτελούν τεκμήρια της ιστορικής συνέχειας της πόλης, ορατά στον καθημερινό βίο, η άμεση επαφή με τα αρχιτεκτονικά μνημεία είναι πολύτιμη και αναντικατάστατη...

...ιδίως όταν αναφερόμαστε σε ιδιαίτερες αξίες και ποιότητες, που ένα αρχιτεκτονικό έργο ενσωματώνει και που καμιά περιγραφή ή αναπαράσταση δεν μπορεί να αναπληρώσει.

Καθώς η
αρχιτεκτονική
δεν είναι
μόνον οπτικό
ερέθισμα, αλλά
απευθύνεται σ'
όλες τις
αισθήσεις του
ανθρώπου...

...την ακοή...

...την όσφρηση...

...τη γέυση...

...την αφή...

...αλλά και σε μιν έκτθ αίσθθση...

...που αγγίζει τα όρια του
θυμικού και της μνήμης...

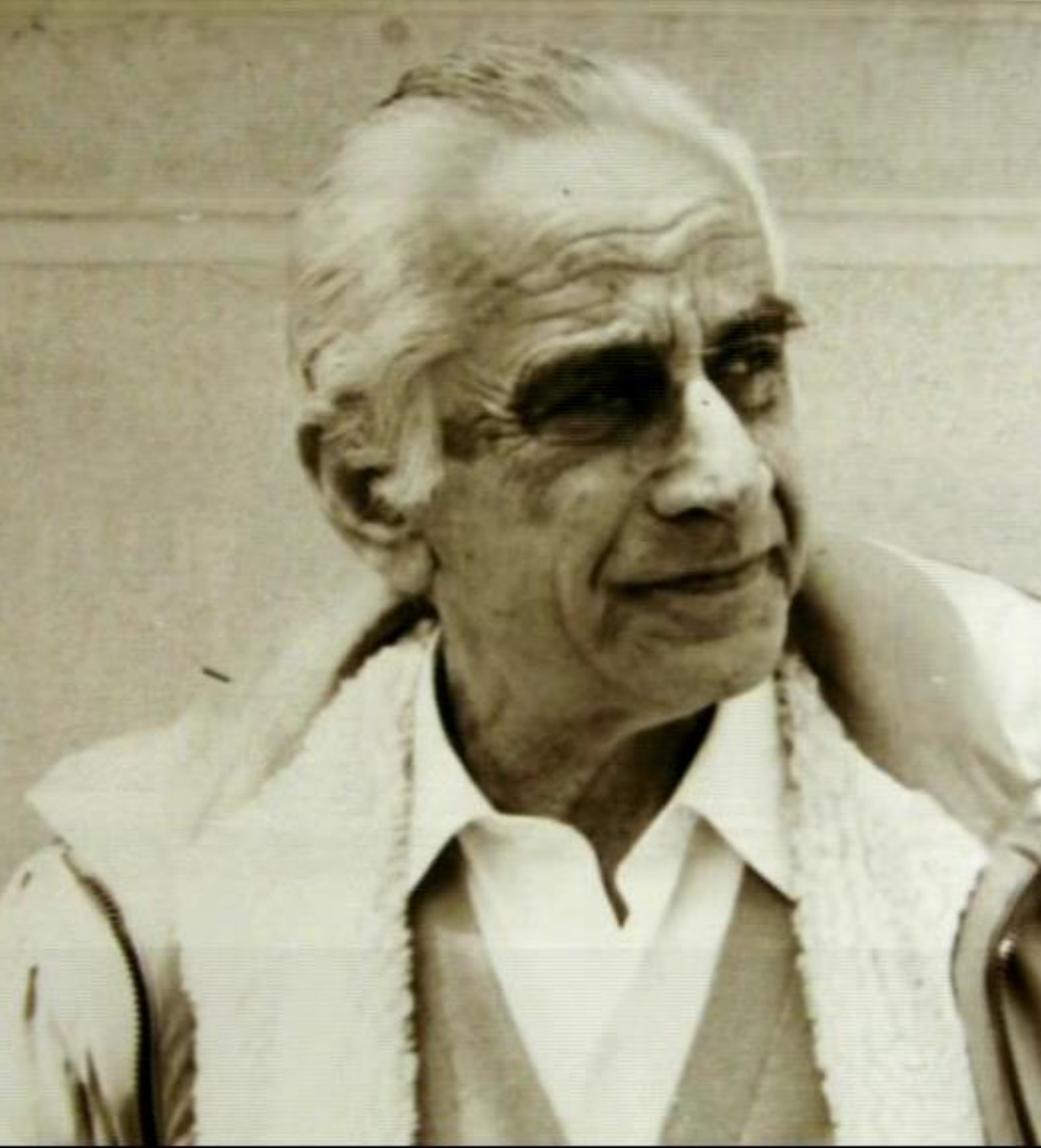
...αναρωτιέται
κανείς, ποια
περιγραφή ή
αναπαράσταση
μπορεί να μεταφέρει
αυτό το μοναδικό
συναίσθημα, που
εισπράττει ο
επισκέπτης ενός
κτιρίου ή ενός
οικιστικού συνόλου
του παρελθόντος.

Η μονοκατοικία του κριτικού της σύγχρονης τέχνης Αλέξανδρου Ξύδη, έργο του ριζοσπάστη αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη (1961), χαρακτηριστικό δείγμα της «σύγχρονης αληθινής αρχιτεκτονικής» του, η οποία έπλαθε «δοχεία ζωής». Βρίσκεται στις παρυφές του λόφου του Αρδηττού, δίπλα στο κοίλο του Παναθηναϊκού Σταδίου, οδ. Αρχιμήδους & Κλειτομάχου.

Εξ άλλου η διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο παλιό και το νέο παράγει και θα παράγει και την αρχιτεκτονική του μέλλοντος.

Μ' άλλα λόγια ισχύει η διαχρονική αρχή που ο Άρης Κωνσταντινίδης τόσο επιγραμματικά είχε διατυπώσει: « ...αν γνωρίζαμε καλά τον εαυτό μας, δηλαδή και στην ιστορική μας διάσταση και στις ρίζες και στις αλήθειες που δικαιώνουνε τον τόπο μας, θα είχαμε βρει τον τρόπο να κάνουμε μια αληθινή σύγχρονη αρχιτεκτονική... ».

Είναι, λοιπόν και
γι αυτό το λόγο,
αναγκαίο να
διατηρούμε τα
τεκμήρια της
ιστορικής μας
συνέχειας, όλων
των περιόδων,
χωρίς εξαιρέσεις
και αποκλεισμούς.

Η μελέτη τους μπορεί να ερμηνεύσει μια περίοδο του παρελθόντος, ακόμη και να διδάξει για ένα εναλλακτικό τρόπο θεώρησης του μέλλοντος.

Σε κάθε περίπτωση έχουμε
χρέος να τα διατηρήσουμε,
ώστε να συνεχίσουν να
διδάσκουν με τη σιωπηρή
παρουσία τους, ως έργα
συλλογικά των κοινοτήτων...

...ως επιτεύγματα τεχνικής
θαυμαστά, που διαπνέονται
από αρετές, που είναι
ζητούμενες σε κάθε εποχή
και ιδιαίτερα σήμερα...

...όπως η αίσθηση του μέτρου, η εναρμόνιση με το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον και το κλίμα, η πρόταξη του συλλογικού έναντι του ατομικού...

Ορισμός της "αυθεντικότητας"

Στην ελληνική γλώσσα, η λέξη "αυθεντικότητα" παράγεται από τη λέξη "αυθεντικός" που έχει τη σημασία του *έγκυρου*, του *γνήσιου*: **αυθεντικ-ότητα**, λόγ. [1867], < αυθεντικ(ός) + παραγ. τέρμα -ότητα, **αυθεντικός** < ελνστ. *αυθεντικός* «έγκυρος, γνήσιος», αρχικώς «αυτός που ανήκει στον κύριο, τον αφέντη / *αὐθέντη*» (Μπαμπινιώτης, Γ., 2009: 234).

Επίσης: **αυθεντικός**, ή, ό επίθετο ΣΥΝ. *γνήσιος*. 1. που αποτελεί το πρωτότυπο, δεν είναι απομίμηση ή παραλλαγή... Πβ. ορίτζιναλ. 2. αληθινός, ανεπιτήδευτος... Πβ. *ατόφιος*, *πηγαίος* // *πατεντάτος*, γαλλ. *authentique*, αγγλ. *authentic* και **αυθεντικότητα** ουσ.: η ιδιότητα του αυθεντικού, γνησιότητα ή εγκυρότητα, αλήθεια, γαλλ. *authenticité*, αγγλ. *authenticity* (Ακαδημία Αθηνών, 2014, τόμος 1: 585).

Ανάλογες σημασίες έχει και στην αγγλική γλώσσα η λέξη

"**authenticity**" σύμφωνα με 4 έγκυρα λεξικά (*Cambridge Advanced Learner's Dictionary, Collins English Dictionary, Merriam-Webster Dictionaries και Oxford Dictionaries*) :

- η ποιότητα κάποιου που είναι πραγματικό ή αληθινό
- η ποιότητα ή η κατάσταση του να είναι κάτι αυθεντικό (authentic)

ενώ η λέξη "**authentic**" σημαίνει:

- αναμφισβήτητης καταγωγής ή πατρότητας, γνήσιος
- ακριβής στην αναπαράσταση των γεγονότων, αξιόπιστος, αληθινός
- πραγματικό ή γνήσιο: όχι αντίγραφο ή κάλπικο

Από τις παραπάνω σημασίες συνάγεται πως η "αυθεντικότητα" ως ιδιότητα του "αυθεντικού", μπορεί

- είτε να προστατευθεί και να διατηρηθεί,
- είτε να απολεσθεί (από πράξεις ή παραλείψεις),
- όχι όμως να ανακτηθεί ή να αναπαραχθεί και
- σε καμιά περίπτωση να επινοηθεί,

καθώς η απομίμηση και η αναπαραγωγή συνιστούν εκφράσεις του "μη-αυθεντικού", ενώ η επινόηση την επιτομή του "κάλπικου", του "μη-γνήσιου".

Ενδιαφέρον αντικείμενο βιβλιογραφικής έρευνας αποτελεί το ερώτημα αν και

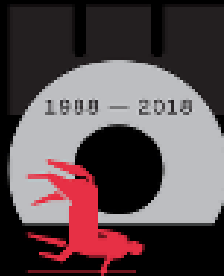
σε ποιο βαθμό η αντιμετώπιση των ιστορικών κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων συνδέεται με την διαχρονική εξέλιξη των αντιλήψεων περί "αυθεντικότητας".

Πιθανές σχέσεις και αμοιβαίες επιρροές μεταξύ τους αναζητούνται με την εξέταση, τόσο της διαμόρφωσης της έννοιας της "αυθεντικότητας" στο διεθνές αρχαιολογικό πεδίο, όσο και της εξέλιξης σχετικών αντιλήψεων και πρακτικών στο πολεοδομικό πεδίο, με αντίστοιχη αναφορά παραδειγμάτων κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων.

Η "αυθεντικότητα" των υλικών τεκμηρίων του παρελθόντος υπήρξε το βασικό διακύβευμα, κατά τις επεμβάσεις σε ιστορικά κτήρια και οικιστικά σύνολα, με τις δυο βασικές διαφοροποιήσεις απέναντι στην έννοια να έχουν εκφραστεί, ιστορικά, από τα μέσα του 19ου αι., με

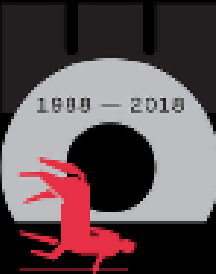
- τη Γαλλική Σχολή και εκπρόσωπο τον Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc (στιλιστικό ρεστάουρ), αφ' ενός, και
- την Αγγλική Σχολή με κύριο εκπρόσωπο τον John Ruskin (ρομαντικό ρεστάουρ ή Anti-Restoration Movement), αφ' ετέρου.

Η πρόβλεψη για θεσμική προστασία της "αυθεντικότητας" των μνημείων, κατά τις αποκαταστάσεις, αναφέρεται για πρώτη φορά στον **Χάρτη της Βενετίας (1964)**,

όμως ήδη στη **Χάρτα των Αθηνών (4^ο CIAM 1933/1942)**, απαντά η πρώτη διατύπωση της έννοιας του "αυθεντικού", ως ιδιότητας των υλικών μαρτυριών του παρελθόντος που απειλείται με "δυσφήμιση" από τα "ψεύτικα" αντίγραφα (σημείο/θέση 70).

Η διεύρυνση του αντικειμένου της προστασίας, με τη Διακήρυξη του Άμστερνταμ (1975) και σε "συνοικίες πόλεων και χωριά" και

η παγκόσμια επέκταση του ζητήματος,

συνέβαλαν στον εμπλουτισμό της "ευρωκεντρικής" αντίληψης της έννοιας, ως διατήρησης των τεκμηρίων με την υλική τους υπόσταση, χωρίς απώλειες των ιχνών του χρόνου.

Σήμερα, μετά και το **Ντοκουμέντο της Νάρα (1994)**, η "**αυθεντικότητα**" εντάσσεται σε μια μεταμοντέρνα αναγνώριση πολιτισμικού σχετικισμού, καθώς άλλες κουλτούρες, άλλων κατασκευαστικών παραδόσεων (π.χ. του ξύλου και του πηλού), την ταυτίζουν με άυλες αξίες και με τη διατήρηση της μορφής και του τόπου, της κατασκευαστικής παράδοσης και της τελετουργίας της αντικατάστασης φθαρμένων στοιχείων.

Στους Πίνακες 1 και 2 που ακολουθούν παρουσιάζεται επιγραμματικά η διαχρονική εξέλιξη της έννοιας της "αυθεντικότητας" στο διεθνές αρχαιολογικό πεδίο, όσο και εκείνη των σχετικών αντιλήψεων και πρακτικών στο αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό πεδίο, με αντίστοιχη αναφορά παραδειγμάτων κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων.

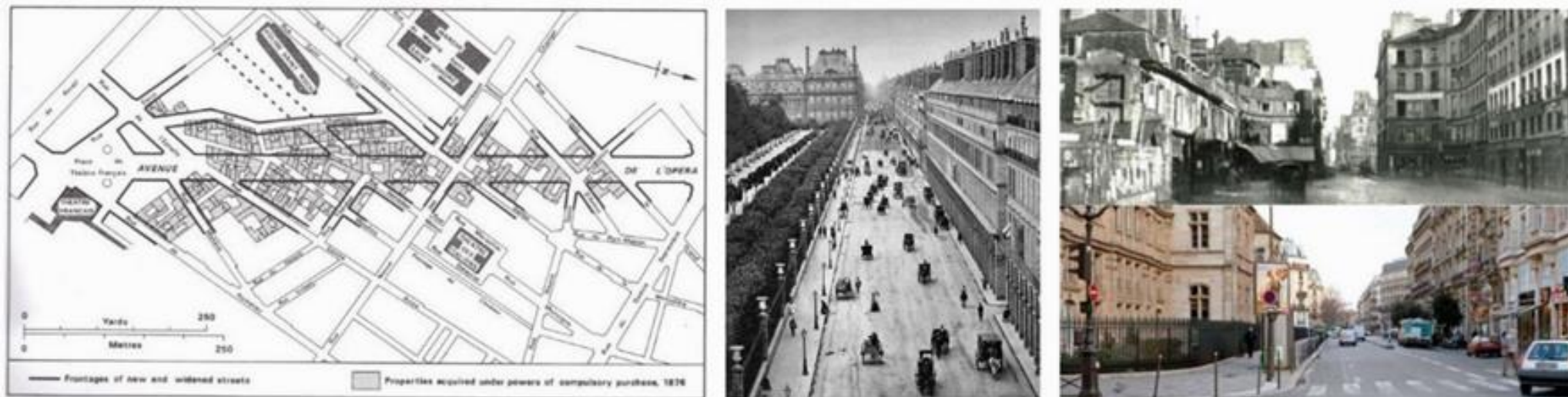
Πίνακας 1. Βασικές αντιλήψεις σχετικά με την ‘αυθεντικότητα’ πριν τη Χάρτα της Βενετίας (1964) και αντίστοιχες χαρακτηριστικές περιπτώσεις αντιμετώπισης κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων

Βασικές χρονικές περιόδους	Βασικές Αρχαιολογικές αντιλήψεις	Βασικές Πολεοδομικές αντιλήψεις και πρακτικές	Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Κέντρων Πόλεων
έως το 1850 <u>εμπειρικό ρεστάουρο</u> ,	Αναγνώριση της αισθητικής και χρηστικής, όχι της ιστορικής αξίας δεν διασφαλίζεται η αυθεντικότητα των τεκμηρίων		
από τα 1850 στη Γαλλία <u>στυλιστικό ρεστάουρο</u>	Επιδίωξη της μορφολογικής και ρυθμολογικής ενότητας, με απαλλαγή από μεταγενέστερες προσθήκες, καταστρέφονται αυθεντικά τεκμήρια νεότερων φάσεων .	- Κατεδαφίσεις και μαζικές ανακατασκευές στα απαξιωμένα κέντρα, ‘υγιεινισμός’ (στην Αγγλία από τη δεκαετία του 1830, στη Γαλλία με το νόμο του 1850) ή για την εφαρμογή ‘νεοκλασικής’ πολεοδομίας (γαλλικός νόμος για απαλλοτριώσεις του 1841), αδιαφορώντας για τα αυθεντικά τεκμήρια του παρελθόντος. - Μεγαλύτερη ‘ευαισθησία’ κατά την επέμβαση στα ιστορικά κέντρα στη γερμανική νομοθεσία (π.χ. πρωσικός νόμος για τις ευθυγραμμίσεις του 1875, με προβλέψεις για αποφυγή παραμορφώσεων δρόμων, πλατειών, της όψης του κατοικημένου χώρου). - Στην Ιταλία, η σταθερή πολιτική αποκατάστασης, για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς των ιστορικών πόλεων, συνέβαλε στη διατήρηση των ιστορικών κέντρων.	- Δημόσια έργα του Haussmann στο Παρίσι (1853-1870), κατεδαφίσεις μεσαιωνικών συνοικιών, διανοίξεις ευρέων λεωφόρων και διαμόρφωση νέων πολεοδομικών μετώπων. - Γερμανική πόλη με διατήρηση του οδικού δικτύου του μεσαιωνικού της πυρήνα η Νυρεμβέργη. - Το ιστορικό κέντρο της Ρώμης διατηρείται με μνημεία από διάφορες περιόδους.
από τα 1850 στην Αγγλία <u>ρομαντικό ρεστάουρο ή αντι-ρεστάουρο</u>	Αναγνώριση, ως υπέρτατης αξίας των μνημείων, της « <i>παλαιότητας</i> » που είναι μοναδική και αναντικατάστατη, άρνηση των αποκαταστάσεων, διατήρηση των αυθεντικών τεκμηρίων και της πατίνας του χρόνου .		
από το 1883 στην Ιταλία <u>επιστημονικό ρεστάουρο</u>	Επιτρέπεται μόνο η συντήρηση, ενώ η να αναστήλωση γίνεται μόνον σε απόλυτη ανάγκη, η προσθήκη σε σχέση με το αυθεντικό έχει διαφορά ώστε να αποφεύγεται η εξαπάτηση, όλες οι μεταγενέστερες φάσεις διατηρούνται .		

Εικόνα 1: Η δραστική επέμβαση του Haussmann στο Παρίσι, στη χάραξη της Avenue de l' Opera. Πλήρης αγνόηση της αυθεντικότητας της προβιομηχανικής πόλης.

Εικόνα 2: Η Rue de Rivoli το 1855, η πρώτη λεωφόρος του Haussmann, που λειτούργησε ως πρότυπο για τις υπόλοιπες.

Εικόνα 3: Η Rue Réaumur, πριν και μετά τις επεμβάσεις του Haussmann.

Πηγές: <https://thefunambulist.net/history/history-chronological-cartography-of-the-1871-paris-commune>,
<http://www.pbase.com/johnglines/image/150326692>
και <http://www.citi.io/wp-content/uploads/2015/03/06-013.jpg>.

Εικόνες 4 και 5: Άποψη της Νυρεμβέργης (1860-1865) και χάρτης του κεντρικού πυρήνα της πόλης.

Εικόνες 6 και 7: Η Ρώμη (1870) και το υπό κατασκευή Μνημείο του Vittorio Emanuele II. Η διατήρηση του οδικού δικτύου και των ιστορικά διαμορφωμένων πολεοδομικών μετώπων του κεντρικού πυρήνα των γερμανικών πόλεων, είναι αποτέλεσμα προβλέψεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, ενώ των ιταλικών, αποτέλεσμα της πολιτικής προστασίας της αρχαιολογικής κληρονομιάς των πόλεων, η οποία δεν κατάφερε όμως να αποτρέψει μεμονωμένες περιπτώσεις όπως η ανέγερση του Μνημείου του Vittorio Emanuele II, που κατέστρεψε μεγάλη περιοχή του λόφου του Καπιτωλίου και μια μεσαιωνική γειτονιά.

Πίνακας 1. Βασικές αντιλήψεις σχετικά με την ‘αυθεντικότητα’ πριν τη Χάρτα της Βενετίας (1964) και αντίστοιχες χαρακτηριστικές περιπτώσεις αντιμετώπισης κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων

Βασικές χρονικές περιόδους	Βασικές Αρχαιολογικές αντιλήψεις	Βασικές Πολεοδομικές αντιλήψεις και πρακτικές	Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Κέντρων Πόλεων
από το 1920 μοντέρνο κίνημα, CIAM, Χάρτα των Αθηνών (1933)		<ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογή αρχών της μοντέρνας πόλης και του ‘διεθνούς στυλ’. - Πρώτη ρητή αναφορά στην έννοια του ‘αυθεντικού’ ως ιδιότητας των μαρτυριών του παρελθόντος που απειλείται με ‘δυσφήμιση’ από τα ‘ψεύτικα’ αντίγραφα (θέση 70), διατήρηση ορισμένων από κτίσματα που επαναλαμβάνονται (θέση 66) αν η διατήρηση δεν συνεπάγεται ‘θυσία’ αυτών που διαβιούν σε ανθυγιεινές συνθήκες (θέση 67) αν μπορεί να διορθωθεί η ‘ζημιά’ από την παρουσία τους (θέση 68), ενώ κατεδαφίζονται ‘οι τρώγλες γύρω από ιστορικά μνημεία’ (θέση 69). 	<ul style="list-style-type: none"> - Πρόταση του Le Corbusier για το Παρίσι (Plan Voisin, 1925), που δεν έγινε αποδεκτή. - Πρόταση του Mart Stam για την ανοικοδόμηση της Δρέσδης (1948), που απορρίφθηκε από το Δ.Σ. της πόλης, επιλέγοντας την ανακατασκευή πάνω στο παλιό σχέδιο.

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Εικόνα 8: Πρόταση του Le Corbusier για το Παρίσι (Plan Voisin, 1925), με αντικατάσταση του μεσαιωνικού ιστού, από παραλληλόγραμμα οικοδομικά τετράγωνα και ουρανοξύστες, που δεν υιοθετήθηκε από την πόλη.

Εικόνα 9: Η πρόταση του Mart Stam για την ανοικοδόμηση της Δρέσδης (1948), ένα νέο αστικό τοπίο με προτεραιότητα στις μεταφορές και τους ελεύθερους χώρους, που απορρίφθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης.

Εικόνα 10: Το σχέδιο ανάπτυξης της Δρέσδης, από τον Herbert Conert (Δεκέμβριος 1945), που αποφασίστηκε στις 5 Ιανουαρίου 1946 από το Δημοτικό Συμβούλιο, με εκτεταμένες ανακατασκευές ανάκτησης της προπολεμικής πόλης.

Πίνακας 2. Βασικές αντιλήψεις σχετικά με την ‘αυθεντικότητα’ μετά τη Χάρτα της Βενετίας (1964) και αντίστοιχες χαρακτηριστικές περιπτώσεις αντιμετώπισης κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων

Βασικοί χρονικοί σταθμοί	Βασικές Αρχαιολογικές αντιλήψεις	Βασικές Πολεοδομικές αντιλήψεις	Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Κέντρων Πόλεων
- Χάρτα της Βενετίας (1964)	<p>Πρώτη ρητή αναφορά στον όρο ‘αυθεντικότητα’, για τα μνημεία και τα ‘μνημειακά σύνολα’ διακηρύσσεται το ‘καθήκον μας να τα παραδώσουμε με τον πλήρη πλούτο της αυθεντικότητάς τους’ και ο σεβασμός των αυθεντικών τεκμηρίων και του γνήσιου υλικού τους [που υπαγορεύει τη] διάκριση των νέων συμπληρώσεων από τα παλαιά τμήματα</p>	<p>Στις δεκαετίες 1950-1960 κυριάρχησε η αντικατάσταση των κτιριακών δομών του παρελθόντος από σύγχρονες κατασκευές, ενώ αργότερα, οι τάσεις στράφηκαν στη βελτίωση των κελυφών με ήπιες παρεμβάσεις αποκατάστασης</p>	<p>-Εκτεταμένες ανακατασκευές ιστορικών κέντρων, σε Βαρσοβία, Βουδαπέστη, Μόναχο, Δρέσδη, Ρίμινι, Λονδίνο, ως επιχειρήσεις "ανάκτησης" με συμβολική αξία, συνδεδεμένες, κυρίως, με το εθνικό αίσθημα, βάσει εικονογραφικού υλικού (φωτογραφιών, πινάκων, σχεδίων, cartes postales κλπ), το οποίο επέτρεψε την αναπαράσταση της προπολεμικής εικόνας της πόλης, όμως "εις βάρος της αυθεντικότητάς της"</p>

Πίνακας 2. Βασικές αντιλήψεις σχετικά με την ‘αυθεντικότητα’ μετά τη Χάρτα της Βενετίας (1964) και αντίστοιχες χαρακτηριστικές περιπτώσεις αντιμετώπισης κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων

Βασικοί χρονικοί σταθμοί	Βασικές Αρχαιολογικές αντιλήψεις	Βασικές Πολεοδομικές αντιλήψεις	Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Κέντρων Πόλεων
- Διακήρυξη του Αμστερνταμ (1975)	Ενδιαφέρον για προστασία εκτός από τα μεμονωμένα μνημεία ή τα ‘μνημειακά σύνολα’ (άρθρο 14 ΧτΒ) επίσης για συνοικίες πόλεων και χωριά	προστασία του ιστορικού κέντρου, με επέκταση και στα ‘κοινά’ κτίρια των μεθόδων των ‘μνημειακών’ κτιρίων	- Μιμητική ανακατασκευή του οικισμού Venzzone στην περιοχή του Friuli, στην Ιταλία (που είχε καταστραφεί από σεισμό το 1976). - Επίσης ανακατασκευή: - Μνημείων στη Μόσχα (στα 1990), που καταστράφηκαν κατά τη σταλινική περίοδο - Της Frauenkirche της Δρέσδης (1994-2005), βομβαρδισμένης από τη συμμαχική αεροπορία το 1945, (και ανάκτηση του περιβάλλοντος ιστορικού πολεοδομικού ιστού) - Του ανατολικού μετώπου της πλατείας Römerberg (1981-1984), στο κέντρο της Φρανκφούρτης του Μάιν που είχε βομβαρδισθεί στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο - Στην ιστορική, εξωτερικά, μορφή του, του αυτοκρατορικού ανακτόρου των Hohenzollem στο Βερολίνο για τη στέγαση του Humboldt Forum (2013-2019)
- Ντοκουμέντο της Nara για την Αυθεντικότητα (1994)	Η αυθεντικότητα μπορεί να βασίζεται σε διαφορετικά κριτήρια, ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο (άρθρο 11), σημαντική και επείγουσα η αναγνώριση, μέσα στο κάθε πολιτισμικό πλαίσιο, της ειδικής φύσης των αξιών της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 12), η κρίση περί αυθεντικότητας, πρέπει να πραγματοποιείται ανάλογα με τη φύση και το περιεχόμενο της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών (άρθρο 13)	- Μιμητική ανακατασκευή ιστορικών συνόλων, μετά από βίαιη καταστροφή τους, από φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια - Ανάκτηση του ιστορικού αστικού ιστού των πόλεων, με ανακατασκευή των μνημείων τους, για αναστροφή της ιστορίας ή/και για αξιοποίησή της ως στοιχείου branding	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Εικόνα 11: Καρτ ποστάλ του ανατολικού μετώπου της πλατείας Römerberg, στη Φρανκφούρτη του Μάιν, του 1900.

Εικόνα 12: Αεροφωτογραφία του Μαΐου του 1945, με βομβαρδισμένα τα κτίρια μεταξύ καθεδρικού ναού και ποταμού.

Εικόνα 13: Ανακατασκευή (1981–1984) των μεσαιωνικών κτηρίων βάσει της καρτ ποστάλ. Η επιθυμία αναστροφής της ιστορίας υπερισχύει της επιδίωξης της αυθεντικότητας.

Εικόνες 14, 15 και 16. Ανακατασκευή της Frauenkirche (1994-2005), στο κέντρο της (πρώην ανατολικογερμανικής) Δρέσδης.

Εικόνα 17. Εκδήλωση μνήμης, μπροστά από το ερείπιο, το 1984. Η αντιμετώπισή της, είναι ενδεικτική της διαφοράς των αντιλήψεων, πριν και μετά το 1989. Η ανάκτηση του μνημείου (με αξιοποίηση του αυθεντικού οικοδομικού υλικού) και του περιβάλλοντος ιστορικού ιστού, εντάσσεται στην επιθυμία αναστροφής της ιστορίας και διεκδίκησης κυρίαρχου ρόλου της Γερμανίας στην Ευρώπη, ενώ για το κομμουνιστικό καθεστώς προστατευτέο αγαθό αποτελούσε η αυθεντική μορφή του ερειπίου, για διατήρηση της μνήμης της "θηριωδίας" των συμμάχων.

Εικόνα 18: Η ένταξη του υστερο-μοντέρνου λευκού Museu de Arte Contemporânea de Barcelona του Richard Meier (1991-1995), στην περιοχή Raval της Βαρκελώνης, χαρακτηρίζεται από διακριτότητα και δεν νοθεύει την αυθεντικότητα του ιστορικού περιβάλλοντος.

Εικόνες 19 και 20: Η ανακατασκευή, με σύγχρονα υλικά και μεθόδους, σε μίμηση της ιστορικής του εξωτερικά μορφής, του αυτοκρατορικού ανακτόρου του Βερολίνου, για τη στέγαση του Humboldt Forum (2013-2019), που ως πρακτική είναι καταδικασμένη, τόσο από τη Χάρτα της Αθήνας (1933/1942), όσο και από τη Χάρτα της Βενετίας (1964), εντάσσεται στις σύγχρονες ανακατασκευές, μετά το Ντοκουμέντο της Nara για την Αυθεντικότητα (1994).

Εικόνες 21, 22: Το Campanile του San Marco, το 1902 και σήμερα, μετά την ανακατασκευή του 1912.

Εικόνα 23: Το αντίγραφο του Campanile στο Venetian Hotel, Λας Βέγκας (1999).

Εικόνα 24: Το οικοδομικό υλικό του Campanile μπροστά στη Βασιλική του San Marco, μετά την κατάρρευση του 1902, που επαναχρησιμοποιήθηκε κατά την ανακατασκευή του 1912 ως επιδίωξη ενός βαθμού αυθεντικότητας.

Πηγές: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/CROLLO1.jpg>,
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Venice02.jpg>, <http://abbafab.com/event/venetian-hotel-las-vegas-private-show/> και <https://www.theguardian.com/news/2013/apr/21/observer-archive-venice-campanile-rebuilt>.

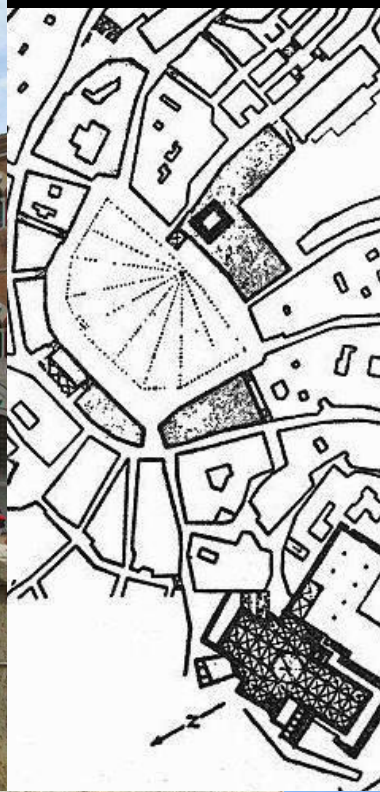
1999 — 2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Χρόνια Δημοκρατίας

Σήμερα, διεθνώς, στα ιστορικά κέντρα των πόλεων, σχεδιάζονται δίκτυα πεζοδρόμων και άλλων ήπιων μετακινήσεων (τράμ, ποδηλατόδρομοι), με προφανείς ωφέλειες για κατοίκους και επισκέπτες, όπως είναι η **απελευθέρωση των κοινόχρηστων χώρων** από την παρουσία και κίνηση του αυτοκινήτου, η μείωση της σκόνης, του θορύβου και της ρύπανσης του αέρα, η μείωση των ρυθμών μετακίνησης και η ψυχολογική υγεία, η **αισθητική ποιότητα** και η δυνατότητα **ανάδειξης της αρχιτεκτονικής** της πόλης, η δημιουργία προϋποθέσεων για ανθρώπινη επικοινωνία.

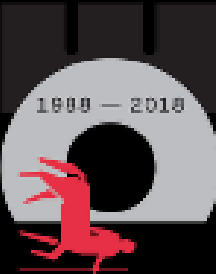
Συμπεράσματα (1)

Φαίνεται πως, ιστορικά, η εξέλιξη των αντιλήψεων περί "αυθεντικότητας" των τεκμηρίων του παρελθόντος στο αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό πεδίο, και η συνακόλουθη αντιμετώπιση των κέντρων των πόλεων, δεν παρακολούθησε πάντοτε τη διαμόρφωση της έννοιας στο αρχαιολογικό πεδίο. Ενίοτε έδειχνε να την αγνοεί, ενώ διαχρονικά, ίσως αντίστροφα λειτούργησε αυτή η σχέση, καθώς, είναι μάλλον το πνεύμα της κάθε εποχής, όπως αυτό εκφραζόταν από τη ζωντανή της αρχιτεκτονική, που επηρέαζε τον τρόπο αντιμετώπισης των καταλοίπων του παρελθόντος.

Συμπεράσματα (2)

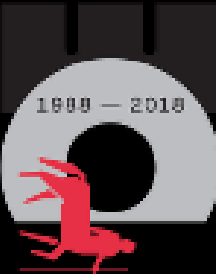
Το πνεύμα των διακηρύξεων της Χάρτας της Βενετίας, για τον "σεβασμό των αυθεντικών τεκμηρίων" και την "ανάγκη διάκρισης των νέων συμπληρώσεων από τα παλαιά τμήματα" και "κατασκευής τους με τρόπο που να φέρει τη σφραγίδα της σύγχρονης εποχής", και η κατ' εξοχήν δυτική σύλληψη της έννοιας της "αυθεντικότητας", που αυτή προδιαγράφει, δεν είναι άσχετα με το γεγονός, ότι η Χάρτα διαμορφώθηκε και συντάχθηκε σε εποχή αναμφισβήτητης κυριαρχίας της μοντέρνας αρχιτεκτονικής...

Συμπεράσματα (3)

...και, συνεπώς, μεταφέρει την διατυπωμένη, 30 χρόνια πριν, στη Χάρτα των Αθηνών έννοια του "αυθεντικού" ως ιδιότητας των υλικών μαρτυριών του παρελθόντος, που απειλείται με "δυσφήμιση" από τα "ψεύτικα" αντίγραφα.

Εξ άλλου μοιάζει η δυτική θεώρηση της έννοιας της "αυθεντικότητας" στο αρχαιολογικό πεδίο να πάσχει από την ίδια μονομέρεια και βασική αγνόηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων που χαρακτήριζε την μοντέρνα αρχιτεκτονική και πολεοδομία (διεθνές στυλ και φονξιοναλιστική πόλη, κατάλληλα για παγκόσμια εφαρμογή).

Συμπεράσματα (4)

Χρειάστηκε να περάσουν άλλα 30 χρόνια, για να αντιμετωπισθεί το ζήτημα, στο πνεύμα μιας μεταμοντέρνας αναγνώρισης πολιτισμικού σχετικισμού, και να διατυπωθεί στο Ντοκουμέντο της Nara για την Αυθεντικότητα η διακήρυξη πως η αυθεντικότητα νοείται κατά περίπτωση, μέσα στο πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο τα μνημεία δημιουργήθηκαν και ανήκουν.

Συμπεράσματα (5)

Στην αντίληψη και πρακτική των ευρωπαϊκών πόλεων, η αυθεντικότητα των ιστορικών κέντρων, διαχρονικά, νοήθηκε, ως "διατήρηση" των αυθεντικών τεκμηρίων του παρελθόντος, ως "ανάκτηση" και επιδίωξη αναστροφής της ιστορίας, ως "επινόηση" για την υποστήριξη πολιτικού αφηγήματος.

Η ύπαρξη διαφορετικών αντιλήψεων, οι οποίες εξελίσσονται και μεταβάλλονται, είναι θεμιτή και αναμενόμενη και για το παρόν και το μέλλον.

Συμπεράσματα (6)

Η διαφύλαξη των πολιτισμικών πόρων

- "συνεχώς ερμηνευόμενων" (Olmo, C., 1992: 64),
  - με διατήρηση των αυθεντικών υλικών τεκμηρίων του παρελθόντος χωρίς παραποιήσεις και κιβδηλείες (Μπούρας, Χ., 1982),
- αποτελεί προϋπόθεση για τη δυνατότητα διαφορετικών ερμηνειών και στο μέλλον.**

1999 - 2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Χρόνια Δημιουργίας

Ανακατασκευή της Frauenkirche (1994-2005), στο κέντρο της Δρέσδης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
χρόνια δημιουργίας

Βασική βιβλιογραφία

- Σαμαράς Ν. (2019), "*Κέντρο Πόλης και Ιστορικότητα: Θεωρητικά ζητήματα και σύγχρονες πολεοδομικές πρακτικές. Μελέτη περίπτωσης το Βαρούσι των Τρικάλων*", διδακτορική διατριβή (επιβλ. Σαπουνάκης Α.), Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/45720>.